

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Legalizace výnosů z trestné činnosti a možnosti jejich odčerpávání
The legalization of the proceeds from the crime and the possibility of their drawing

Student: Bc. Babeta LINHARTOVÁ

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Bohuslav Halfar

Ostrava 2014

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Babeta Linhartová**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: **Legalizace výnosů z trestné činnosti a možnosti jejich odčerpávání**
The Legalization of the Proceeds from the Crime and the Possibilities of
Their Drawing

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
  2. Praní špinavých peněz, jejich právní a ekonomické důsledky
  3. Formy odhalování, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti u nás i v zahraničí
  4. Možnosti zvýšení efektivity vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti
  5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

REZKOVÁ, Marie. *Zákon proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2008. 247 s. ISBN 978-80-7201-733-1.
ŠÁMAL, P., F. PURÝ, A. SOTOLÁŘ a I. ŠTENGLOVÁ. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2001. 776 s. ISBN 80-7179-493-7
ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Bohuslav Halfar**

Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 25.04.2014

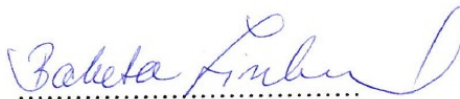
JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně. Přílohu č. 1, danou mi k dispozici, jsem samostatně doplnila.

V Ostravě dne 15. 7. 2014

.....
podpis studenta

Děkuji vedoucímu diplomové práce JUDr. Bohuslavu Halfarovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Děkuji své rodině za trpělivost a pochopení, které pro mne během celého studia měli.

OBSAH

1 ÚVOD	5
2 PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ, JEJICH PRÁVNÍ A EKONOMICKÉ DŮSLEDKY ...	7
2.1 Základní pojmy	7
2.2 Rysy a etapy legalizace výnosů z trestné činnosti	12
2.2.1 Rysy legalizace výnosů z trestné činnosti	13
2.2.2 Etapy legalizace výnosů z trestné činnosti	14
2.2.3 Vznik výnosu z trestné činnosti	17
2.3 Metody legalizace výnosů z trestné činnosti	18
2.4 Historie a právní prameny legalizace výnosů z trestné činnosti	20
2.5 Právní a ekonomické důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti	24
2.5.1 Ekonomické důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti	24
2.5.2 Právní důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti	26
3 FORMY ODHALOVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A ODČERPÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI U NÁS I V ZAHRANIČÍ	28
3.1 Institucionální zabezpečení boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti	28
3.2 Identifikace výnosů z trestné činnosti	31
3.2.1 Hmotněprávní předpoklady odčerpávání výnosů z trestné činnosti	32
3.2.2 Proces odčerpávání výnosů z trestné činnosti	33
3.3 Vyhledávání výnosů z trestné činnosti	34
3.4 Pátrání po výnosech z trestné činnosti	37
3.4.1 Finanční šetření	39
3.5 Zajišťování výnosů z trestné činnosti	40
3.6 Odčerpávání výnosů z trestné činnosti	42
3.6.1 Odčerpání majetku formou trestu	44
3.6.1.1 Trest propadnutí majetku	44
3.6.1.2 Peněžitý trest	45
3.6.1.3 Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty	45
3.6.1.4 Trest propadnutí náhradní hodnoty	46
3.6.2 Odčerpání majetkového prospěchu formou ochranného opatření	46
3.6.2.1 Zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty	46
3.6.3 Odčerpání majetkového prospěchu formou náhrady škody	47
3.7 Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v zahraničí	48
3.7.1 Právní zabezpečení boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v zahraničí	48

3.7.2 Institucionální zabezpečení boje proti legalizaci výnosu z trestné činnosti v zahraničí	49
4 MOŽNOSTI ZVÝŠENÍ EFEKTIVITY VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A ODČERPÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI	50
4.1 Statistika týkající se výnosů z trestné činnosti	50
4.2 Bariéry efektivního vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti ..	54
4.3 Možnosti zvyšování efektivnosti odčerpávání výnosů z trestné činnosti	57
4.3.1 Jednotný vzdělávací program a instituce	57
4.3.2 Centrální registr účtů	58
4.3.3 Prokázání vlastnického vztahu k majetkovým hodnotám	58
4.3.4 Personální nedostatky	58
4.3.5 Civilněprávní konfiskace	59
4.3.6 Nový trestný čin	59
4.3.7 Prokázání původu majetku	59
4.3.8 Další návrhy a doporučení	60
5 ZÁVĚR	61
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	63
SEZNAM ZKRATEK	65
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	66
SEZNAM PŘÍLOH	67

1 ÚVOD

Tématem diplomové práce je legalizace výnosů z trestné činnosti a možnosti jejich odčerpávání. Laický termín „praní špinavých peněz“ doprovází společnost již několik desítek let. Povědomí o této problematice je rozšířené, ovšem pouze na amatérské úrovni. V rámci současné úrovně globalizace a integračních snah, s ohledem na budoucí vývoj a rozvíjení, lze soudit, že legalizace výnosů z trestné činnosti bude mnohem hůře odhalitelná. Můžeme předpokládat další zjednodušení a odstraňování mezinárodních překážek, které zásadním způsobem ulehčí pachatelům legalizovat výnosy z trestné činnosti. Na základě toho, se značně ztíží snaha orgánů činných v trestním řízení, tyto nekalé praktiky odhalovat a odčerpávat výnosy z trestné činnosti.

Cílem této diplomové práce nebude pouze seznámení se s danou problematikou, ale především vymezení doporučení a návrhů, které by přispěly nebo vedly ke zvýšení efektivnosti odhalování, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

Z širšího pohledu je diplomová práce členěna obsahově na dvě části. První, teoretickou část, tvoří dvě kapitoly. Jsou zpracovány metodou analýzy právních předpisů, doplněnou o data a údaje z odborné literatury. Druhá část diplomové práce, má praktický charakter a je uvedena v poslední kapitole. Je vypracována prostřednictvím metody analýzy statistických údajů a následné syntézy, včetně použití metody srovnání, která spojí v celek získané poznatky.

V rámci první kapitoly jsou uvedeny a zároveň vysvětleny základní pojmy týkající se legalizace výnosů z trestné činnosti, včetně vymezení charakteristických rysů, jednotlivých etap a metod legalizace. Zpracována je také hmotně právní úprava legalizace výnosů z trestné činnosti a v neposlední řadě také její ekonomické a právní důsledky.

Druhá kapitola je věnována seznámení se s formami odhalování, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti, a to nejen v České republice. Jsou zde rovněž uvedeny příklady zahraničních zemí a to Slovenské republiky a Belgie.

Ve třetí kapitole, která je stěžejní kapitolou této diplomové práce, jsou zpracovány a porovnávány statistické údaje poskytnuté útvarům odhalování korupce a finanční kriminality Policie České republiky. Jedná se o data týkající se zajišťování majetkové hodnoty a odčerpávání výnosů z trestné činnosti v letech 2006 až 2013. Nedílnou součástí této kapitoly jsou zpracované grafy, které jsou doplněné komentáře. Cílem je porovnat mezi sebou zajištěné a následně odčerpané hodnoty. Na základě těchto poznatků jsou specifikovány bariéry efektivního vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Díky tomuto podkladu jsou uvedeny možnosti zvýšení efektivnosti všech těchto částí, týkající se

výnosů z trestné činnosti. Tyto doporučení a návrhy jsou základem pro splnění stanoveného cíle této diplomové práce.

2 PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ, JEJICH PRÁVNÍ A EKONOMICKÉ DŮSLEDKY

Pojem legalizace výnosů z trestné činnosti není laické veřejnosti tak úplně znám. Ačkoliv se jedná o synonymní spojení, v případě výrazu “praní špinavých peněz” je situace jiná. Tento výraz slýcháváme z médií, čteme o něm v novinách. Veřejnost okrajově ví, co si v rámci pojmu “praní špinavých peněz” představit. Na první pohled se může zdát, že se jedná o jednoduchý proces “pročištění” výnosů, které jsou získány trestnou činností. Ve skutečnosti je tomu ovšem naopak. Proces “očistění”, tedy legalizace, je velice promyšleně zpracován, aby existovala co nejmenší možnost jeho odhalení.

První kapitola této diplomové práce je zaměřena na vysvětlení a seznámení se se základními pojmy, které se týkají procesu legalizace výnosů z trestné činnosti. Dále bude uvedeno také rozčlenění procesu na základní etapy, vymezení konkrétních metod legalizace a seznámení se s právními a ekonomickými důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti. V neposlední řadě bude uveden historický vývoj a legislativní rámec v České republice týkající se této problematiky.

2.1 Základní pojmy

V rámci odčerpávání výnosů z trestné činnosti je stále přetrvávající problém v nejasném a nepřesném vymezení používaných pojmů.

Ústředním pojmem v oblasti odčerpávání výnosů z trestné činnosti je pojem **výnos** z trestné činnosti. Doposud však nebyla přijata definice, která by samotný pojem výnos jednoznačně popisovala. Nejasné dosud zůstává například to, zda do výnosů z trestné činnosti lze zahrnout pouze majetkový prospěch, který byl získán trestnou činností, nebo i náklady potřebné k dosažení tohoto výnosu.

V současnosti je výnos z trestné činnosti vymezován v širším a užším pojetí. V širším pojetí se jedná o jakoukoliv ekonomickou výhodu, která pochází z trestné činnosti bez vymezení konkrétního trestného činu. Toto pojetí je však nevhodné pro orgány činné v trestním řízení. Důvodem je, že za ekonomickou výhodu pocházející z trestné činnosti lze považovat i sociální, politické a ekonomické kontakty získané uplácením, vydíráním, vyhrožováním a podobně. Díky takovýmto kontaktům může pachatel získat výhodu při různých zakázkách. Přestože se jedná o ekonomickou výhodu, která pochází z trestné činnosti, není ji možné pachateli v trestním řízení odčerpat či odejmout. Tuto vlastnost má reálně pouze výnos, který má podobu konkrétní věci nebo jiné majetkové hodnoty a byl nabyt v důsledku spáchání konkrétního trestného činu.

Užší pojetí se již v trestním právu prosadilo. Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. vymezuje v § 70 odst. 1, výnos jako věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj nebo kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyt věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou pod písmenem c) pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené pod písmenem c) není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná.¹

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, pojem výnos definuje jako jakoukoliv ekonomickou výhodu. Dle § 3 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, se za legalizaci výnosu z trestné činnosti pro účely tohoto zákona považuje jednání sledující zakrýt nezákonný původ jakékoliv ekonomické výhody, která vyplývá z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem.²

V roce 2000 komise pro vypracování Konvence OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu vymezila, že výnos z trestné činnosti je jakýkoliv majetek jako výnos z trestného činu nebo majetek získaný v souvislosti s pácháním trestného činu, a to přímo či nepřímo.³

Z výše uvedených informací lze vyvodit, že **výnosem z trestné činnosti** je jakákoliv ekonomická výhoda, která vyplývá z trestné činnosti a která musí mít podobu konkrétní majetkové hodnoty. Jedná se tedy o věci i jiné majetkové hodnoty. Majetkový prospěch, jak bylo uvedeno výše v dokumentu OSN, je vymezen jako prostředek všeho druhu, tedy materiální či nemateriální povahy, movité i nemovité, hmotné či nehmotné a první dokumenty a nástroje dokládající právní nárok na takovéto prostředky nebo podíl na nich. Majetkovým

---

¹ Zákon č. 390/2012 ze dne 6. září 2012, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 144, s. 4986-4990. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=390/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

² Zákon č. 253/2008 ze dne 5. června 2008 o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 80, s. 3686-3712. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=253/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

³ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

prospěchem může být v neposlední řadě také objektivní přírůstek na majetku pachatele, který byl získán v důsledku trestné činnosti.

Jinou majetkovou hodnotou je majetkové právo nebo jiná penězi ocenitelná hodnota, která nemusí být věcí, ale může jí být i úspora, kterou pachatel získá například nesplněním zákonné povinnosti, která je podmíněna nějakou úplatou.

Majetkové právo představuje jakékoli penězi ocenitelné právo. V praxi se jedná především o pohledávku, jelikož její povaha umožňuje například její postoupení, zajištění nebo zastavení a to i jako pohledávku vzniklou v budoucnu. Mezi další majetková práva lze zahrnout také nárok na vyplacení dividendy z držených akcií či výnosy z autorských práv a jiné.

Jinou penězi ocenitelnou hodnotou je jakákoliv hodnota, kterou lze vyjádřit v penězích a není věcí. Nejvěrnějším příkladem je know-how. Dále lze v tomto kontextu zmínit také podíly v obchodních společnostech. Cenné papíry a peněžní prostředky na účtech se obecně řadí mezi věci a majetková práva.

Majetek je tedy označení jako souhrn pro všechny věci a jiné majetkové hodnoty náležející určitému subjektu.

Mezi další základní pojmy vymezující oblast odčerpávání výnosů z trestné činnosti patří:

- finanční šetření,
- majetkový profil,
- vyhledávání výnosů,
- dokumentace výnosů,
- zajištění výnosů a
- odčerpání výnosů.

Finanční šetření je v rámci trestního řízení specifickou činností především policejního orgánu, dále pak státního zástupce nebo soudce. Cílem finančního šetření je vyhledání a případné odhalení dokumentace a zajištění výkonu trestu či ochranného opatření nebo také zajištění nároku poškozeného v trestním řízení. Příslušná ustanovení Trestního řádu stanovují jednotlivé procesní postupy, které jsou při finančním šetření uplatňované.

Majetkový profit je výsledkem finančního šetření a představuje celkový přehled o majetkových hodnotách, včetně nabývacích dokladů náležící pachateli nebo dalším prověřovaným osobám. Nesrovnalost pak nastává ve stanovení sledovaného období. Problémem je určení, zda majetkový profit zpracovávat od okamžiku páčání trestné činnosti, nebo za celou dobu existence prověřovaných fyzických i právnických osob.

Vyhledávání (odhalování) výnosů z trestné činnosti je cílevědomá činnost orgánů činných v trestním řízení, zaměřená na získání informace nebo souboru informací o skutečnostech, které by nasvědčovaly tomu, že konkrétní výnos opravdu existuje a jeho zdroj pochází z trestné činnosti daného pachatele.

Pod pojmem **dokumentace výnosů** z trestné činnosti si můžeme představit obrazovou, písemnou, nebo jinou formu záznamu, která spolehlivě potvrzuje vlastnický vztah pachatele ke konkrétním formám výnosů.

Zajištění výnosů z trestné činnosti pak představuje přijetí opatření v rámci trestního řízení ve formě rozhodnutí, které zamezí pachatelům zcizení, převedení či zakrytí výnosů z dosahu orgánů činných v trestním řízení. Podle konvence OSN, která byla již zmíněna výše, znamená "zmrazení" neboli zajištění výnosu zákaz převodu, zpeněžení, prodej nebo pohyb majetku nebo dočasné převzetí do úschovy či převzetí kontroly nad majetkem. To vše na základě vydaného nařízení, jehož vydání má v kompetenci soud nebo jiný oprávněný orgán.

Odčerpání výnosů z trestné činnosti je definitivním vyjmutím majetku z vlastnictví pachatele a jeho převedení na stát. Toto lze učinit pouze na základě pravomocného rozhodnutí soudu, který uzná vinu pachatele nebo uzná vrácení majetku poškozenému na základě rozhodnutí příslušných orgánů činných v trestním řízení. Již uvedená konvence OSN definuje, že "konfiskace", případně "propadnutí", znamená trvalé zabavení majetku na základě nařízení soudu nebo jiného oprávněného orgánu.

V rámci vymezení základních pojmů a definic dochází k několika metodologickým problémům. Jedním z nich je například určení hodnoty výnosu. Dosud není vyjasněno, zda výnos z trestné činnosti vyměřovat na základě principu netto nebo brutto. Aplikování principu netto by mělo za následek, že by si mohl pachatel od částky získané trestnou činností odečíst své výdaje, kterými byly uhrazeny veškeré náklady na trestný čin. Podle principu brutto by výnosem z trestné činnosti byla celá částka získána pachatelem z trestné činnosti bez ohledu na "vstupní" náklady.

Termín **legalizace příjmů z trestné činnosti**, respektive praní špinavých peněz se v současnosti velmi často používá a pojí především s organizovaným zločinem. Je to fenomén, který je doprovodným znakem organizované kriminality. Nesporně jde o jeden z nejnebezpečnějších negativních jevů této doby. Mnohokrát jsou však tyto pojmy používané bez toho, aby byl jejich význam a obsah známý více do hloubky. Nejen v teorii, ale především v praxi pak v souvislosti s jejich používáním vyvstává otázka, který termín je správnější a který pojem tedy používat.

V policejní praxi, hlavně v USA, se pojem praní špinavých peněz používal v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století na označení aktivit organizovaných kriminálních skupin, ale i jednotlivců zlegalizovat peníze získané prodejem drog. V samotném začátku je tedy možné tento termín spojit s prodejem drog. Takzvané špinavé peníze měli vyjadřovat peníze získané z prodeje drog, které byly "znečištěné špínou" a představovali utrpení, beznaděj, závislost a v konečném důsledku "bahno drogového průmyslu". Postupně se zdroj a původ takzvaných špinavých peněz začal rozšiřovat i na jinou závažnou trestnou činnost. Je však potřebné uvést, že existovali mnozí ekonomové, kteří tvrdili, že "špinavé peníze" neznají. Dokonce i dnes se najdou politici, ekonomové a finančníci, kteří problém praní špinavých peněz zlehčují a bagatelizují.

Obsah pojmu špinavé peníze stále zůstává předmětem různých polemik. Například bývalý český ministr spravedlnosti Jiří Novák se vyjádřil, že za špinavé peníze není možné považovat prostředky získané daňovými podvody. Tímto je vyřadil ze zdrojové kriminality. Kritériem pro odlišení špinavých peněz od ostatních peněz je všeobecně jasný a je jím zdroj a způsob jejich nabytí. Jedna skupina odborníků zastává názor, že za špinavé peníze můžeme ve všeobecnosti považovat také příjmy, které byly získané nezákonnou cestou, tedy i výnosy z kriminálních činností jako jsou krádeže, loupeže, pašování, prostituce, podvody, včetně podvodů daňových. Na druhé straně, tak jako to zdůvodňuje Jiří Nesnídal, není správná všeobecná představa o tom, že špinavé peníze jsou ty, které nejsou zdaněné. Tento pohled je velmi široký a ze zkušeností je známé, že "přepírači" se schovávají za takzvanou daňovou clonu. To znamená, že výnosy z trestné činnosti vykazují jako tržby a pod touto formou je odvádějí do bank.

Z analýzy názorů expertů, kteří se zabývají touto problematikou, je možné vyvodit závěr, že existují tři skupiny odborníků. První skupina autorů chápe pojem špinavé peníze v nejužším smyslu slova a charakterizuje je jen jako peníze pocházející z trestné činnosti.

Druhá skupina odborníků chápe tento pojem v širším smyslu slova jako všechny výnosy a výhody získané z trestné činnosti. Třetí skupinu představují právníci, kteří chápou špinavé peníze v nejširším pojetí jako majetek a výhody získané z nelegální, respektive ilegální činnosti. Za špinavé peníze jsou tedy považovány finanční prostředky, které byly získány z nelegálních zdrojů. Snahou jejich majitelů je očistit tyto peníze a tím zastřít jejich původ a vytvořit tak předpoklad na jejich vstup do legálního oběhu kapitálu.

Podle americké právní úpravy se za špinavé peníze považují nejen samotné peníze, ale také:

- movitý a nemovitý majetek,

- práva získané trestnou činností,
- majetek, který vzešel z takového majetku, jako jsou úroky, zisky a dividendy,
- majetek, který sloužil anebo byl použit na spáchání nebo ulehčení trestné činnosti, například věcné dary sloužící ke korupci.

Obdobný obsah tvoří i charakteristika pojmu příjem, respektive výnos z trestné činnosti, který se používá i v české právní terminologii. V legislativě platné v České republice se používá pojem výnos z trestné činnosti. Pro porovnání se v legislativě Slovenské republiky používá pojem příjem z trestné činnosti. V návaznosti na takto chápaný obsah pojmu špinavé peníze, výnos z trestné činnosti je možné komparovat i s pojmy "praní" a "legalizace" a následně i praní špinavých peněz a legalizace výnosů z trestné činnosti. Termín praní, respektive legalizace, má ve všeobecnosti zdůrazňovat, že jde o proces "čištění".

Pojem praní špinavých peněz přesně popisuje probíhající děj: špinavé peníze získané trestnou činností procházejí cyklem transakcí, čili praním tak, aby se na druhém konci objevili už jako legální, tedy čisté peníze. Jinými slovy, zdroj prostředků nabytých trestnou činností je zahalený různými převody a transakcemi s cílem, aby nakonec vystupoval jako legitimní příjem.

Kromě termínu praní špinavých peněz se používá i pojem legalizace příjmů z trestné činnosti. Obsah těchto pojmů je totožný. Jde o významově synonymní pojmové spojení. Praní špinavých peněz působí příliš expresivně, slangově. Má však svou historickou tradici. Standardní české právní terminologii víc vyhovuje pojem legalizace výnosů z trestné činnosti, která je pro naši legislativu obvyklá a zároveň neevokuje k redukování příjmů jen na peníze, ale má širší záběr na všechny formy a podoby výnosů z trestné činnosti.

Budeme-li vycházet z výše prezentovaných názorů, můžeme ve všeobecnosti legalizaci výnosů z trestné činnosti, respektive praní špinavých peněz definovat jako proces přeměny výnosů získaných trestnou činností na legální majetkové hodnoty prostřednictvím využití legálního finančního systému.

2.2 Rysy a etapy legalizace výnosů z trestné činnosti

Cílem pachatelů trestné činnosti, zejména organizované činnosti, je získat příjem (zisk, majetek) z trestné činnosti. Zisk je hnacím motorem páchaní organizované trestné činnosti a zároveň je i jejím hlavním cílem. Do popředí se dostává honba za ziskem za jakoukoliv cenu a snaha maximalizovat ho bez ohledu na použité prostředky.

2.2.1 Rysy legalizace výnosů z trestné činnosti

Oproti tradičním formám trestné činnosti je možné při vytváření zisku z trestné činnosti organizovanými skupinami pozorovat jeho charakteristické znaky, a to zejména:

- Obrovský rozsah zisku, který je neporovnatelný s klasickými trestnými činy.
- Nezbytnost a potřeba zavést zisk z organizované trestné činnosti do legálního finančního systému a investovat ho do výnosných hospodářských oblastí, nebo ho jinak kapitalizovat.
- Cílem není zisk z trestné činnosti okamžitě spotřebovat, ale naopak, formou zlegalizování zabezpečit jeho růst.
- Finanční operace, kterými jsou zisky z trestné činnosti převáděné do legálního finančního systému, jsou ve většině případů málo nápadné a téměř se neodlišují od běžných bankovních operací.

Celé toto konání se ve světě označuje jako legalizace výnosů z trestné činnosti.

Cílem legalizace výnosů z trestné činnosti je zatajení původu výnosu pocházejícího z trestné činnosti a jeho "očistění" prostřednictvím legálního finančního systému a následné použití takového příjmu způsobem, jako by byl jeho původ legitimní. Jde tedy o přeměnu příjmů z trestné činnosti na legální majetkové hodnoty, které působí dojmem, že byly získané zákonným způsobem. Legalizace příjmů z trestné činnosti je podstatným aspektem každé významnější kriminální operace, protože účelem většiny kriminálních činností je generovat příjem.

Ve vztahu k obrovským příjmům, plynoucím z organizované kriminality, vzniká pro organizované skupiny a jejich "přepírače" úloha vzbudit dojem jejich legálnosti a samozřejmě vytvořit také adekvátní podmínky na zavedení výnosů z trestné činnosti do legálního finančního systému. Snaží se najít bezpečná místa, na kterých korumpují různé instituce a jednotlivce, nebo se uchylují k násilí. Manipulací s penězi a jejich přímé zavedení do finančního sektoru je z pohledu odhalení velmi zranitelné. Proto je musí přeměnit na jiná aktiva, která se dají mnohem snadněji zavést do legálního finančního systému. To je možné vykonávat různými způsoby, například vytvořením fiktivní finanční pohledávky, respektive závazku, se kterým je možné o mnoho snadněji disponovat jako s hotovými penězi. Všechny operace spojené s legalizací výnosů z trestné činnosti však musí být vykonané tak, aby se co nejméně odlišovaly od běžných obchodních operací a budily dojem legálnosti, díky čemuž se stávají minimálně zranitelné a odhalitelné. Proto v souvislosti s uvedeným pachatelé zejména:

- **Tají skutečný zdroj příjmů (majetku):** legalizace příjmů z trestné činnosti by neměla smysl, pokud by každý věděl o skutečném zdroji příjmů, komu patří a kde mají zdroj.
- **Mění podobu a formu příjmů získaných trestnou činností:** z důvodu lehčí manipulace s příjmem, respektive jednodušší přepravy a zavedení do legálního finančního systému, může jít o jednoduchou směnu bankovek s malou nominální hodnotou na co nejvyšší nominální hodnotu. Stejně může jít o změnu na cenné papíry, jako směnku, různé akcie anebo vytvoření fiktivní finanční pohledávky, respektive závazku. Hlavní úlohou těchto konání je zabezpečit jednodušší manipulaci s příjmy z trestné činnosti.
- **Zastírají stopy:** celé úsilí organizované skupiny by bylo zbytečné a neúčelné, pokud by bylo možné pohyb výnosů z trestné činnosti pozorovat od samého začátku až do konce. Proto pachatelé vykonávají velké množství obchodních a finančních operací, přesouvají příjmy z trestné činnosti na různé účty ve více zemích. Úlohou těchto operací je zastírat stopy a znemožnit vyhledání skutečného zdroje příjmů.
- **Kontrolují proces legalizace výnosů z trestné činnosti:** v zájmu celé organizované skupiny je, aby měla celý proces legalizace pod kontrolou, protože při změnách podob a forem, jako i při samotném zastírání stop přicházejí příjmy z trestné činnosti do styku s velkým počtem lidí, ze kterých mnozí vědí, respektive, vycítí, že jde o prostředky z trestné činnosti a budou se snažit část z nich získat pro sebe. Původní vlastníci však ví, že získat je potom legálně nazpět je obtížné, až nemožné.

2.2.2 Etapy legalizace výnosů z trestné činnosti

Legalizace výnosů z trestné činnosti není jednorázový akt, ale proces, který v sobě zahrnuje určité etapy. Při etapizaci tohoto procesu existují dvě skupiny názorů. Takzvané "tradiční" dělení představuje tři etapy legalizace výnosů z trestné činnosti:

- umístění - zavedení
- rozvrstvení
- integrace

V literatuře můžeme tyto etapy najít i pod jinými názvy. Neznámější je 1. namáčení, 2. namydlení, 3. ždímání. Tyto pojmy nejsou na rozdíl od níže uvedených, využívané v ekonomické kriminalistice.

1. Umístění - zavedení

V první etapě dochází k uložení výnosů z trestné činnosti do finančních institucí nebo jiných společností a firem, které vykonávají různé činnosti. Z těchto institucí mohou být různými formami, na základě odlišných obchodních operací, dále převáděny na jiná konta v rámci území jedné země anebo více zemí. Na toto většinou využívají bezúhonné osoby, které nefigurují v policejních záznamech a nemají kriminální minulost. Mnohokrát jsou umísťované příjmy z trestné činnosti maskované jako legální příjmy z pravidelných obchodních činností. V tomto případě osoby zapojené do legalizace výnosů z trestné činnosti provozují podniky a firmy, pro které je charakteristická manipulace s malou hotovostí, jako jsou například restaurace, obchodní domy, myčky aut, směnárny a podobně. V těchto podnicích jsou výnosy z trestné činnosti spojené s legálními zisky z obchodní činnosti.

2. Rozvrstvení

V druhé etapě jde především o zastření nelegálního původu výnosů z trestné činnosti. Je to fáze, ve které se příjmy z trestné činnosti oddělují od jejich nezákonného zdroje. Jde o různé techniky, které dovolují realizaci této etapy. Může jít o hotovostní a bezhotovostní operace na bankovních účtech, o zaslání peněžních prostředků prostřednictvím poukázek poštovního platebního styku, nákupy a prodej cenných papírů a zlata, nemovitostí, starožitností anebo uměleckých děl, vytváření společností s fiktivními aktivitami a finanční transakce mezi nimi, nákup žetonů nebo jiných hracích instrumentů a předstírání výhry v kasinu, sázkových kancelářích a hernách. Rafinovanost této fáze nezná hranic. Jde o klíčovou etapu, kde je potřeba přeměnit příjmy z trestné činnosti na legální příjmy a zároveň důkladně zahladit stopy a přerušit možnost sledování toku příjmů. V této fázi často dochází k systému jednotlivých zdánlivě nesouvisejících obchodních a finančních operací, jejichž cílem je zahladit stopy, respektive změnit podobu příjmů z trestné činnosti. Výnosy z trestné činnosti, které byly uloženy do legálního, mnohokrát mezinárodního finančního systému, jsou formou odlišných finančních transakcí přesouvány mezi velkým množstvím fyzických osob, firem a institucí v různých státech.

3. Integrace

Třetí etapou je stádium integrace, ve které dochází k návratu a k legalizaci výnosů z trestné činnosti. Zabezpečuje zdánlivou legitimitu bohatství pocházejícího z trestné činnosti. Po rozsáhlých obchodních a finančních operacích zastírajících původ příjmů je kapitál zaváděn do ekonomiky tak, aby vznikl dojem, že byl získán zákonnou cestou a prostřednictvím oficiální obchodní a podnikatelské činnosti. Pokud je proces rozvrstvení úspěšný, finanční prostředky mohou být v tomto třetím stádiu použity jako legitimní a jsou

připravené na investování do cenných papírů, nákupu nemovitostí, zlata a podobně. Mohou se však také vracet do země původu ve formě půjček, úvěrů a investic poskytovaných v této zemi zahraničními firmami.

V posledním období se etablovala skupina odborníků, která se snaží o nové vymezení procesu praní špinavých peněz. Ve zkratce může být uveden názor bankovního odborníka Johnatana Harfielda, který v rámci vídeňské konference v roce 2003 zrevidoval tři fáze praní špinavých peněz a rozšířil proces praní na šest etap, které charakterizoval takto:

- **Vytvoření - creation:** časová úroveň spáchaní zdrojové trestné činnosti a získání výnosu z trestné činnosti. V této fázi pachatel disponuje příjmem z trestné činnosti, avšak ještě neví, jak ho použije a naloží s ním.
- **Konsolidace - consolidation:** v druhé etapě se kriminální skupina rozhoduje, jak naložit s příjmem ze zdrojové trestné činnosti a podle toho volí i vhodnou metodu legalizace těchto příjmů. V této etapě se připravuje na samotnou legalizaci příjmů a zároveň vykonává také úkony, aby bylo možné bez většího nebezpečí zavést majetek získaný trestnou činností do legálního finančního systému, jde například o falšování dokladů, založení fiktivní firmy a podobně.
- **Zavedení - placement:** Představuje činnost jako v 1. etapě při tradiční etapizaci praní špinavých peněz.
- **Rozložení - layering:** Představuje činnost jako v 2. etapě při tradiční etapizaci praní špinavých peněz.
- **Návrat - integrace:** V této etapě pachatel investuje příjmy z trestné činnosti, které prošly procesem mlžení, přeměny podoby a zastírání stop do legální, ale i nelegální obchodní činnosti tak, aby mu opětovně přinášely zisk.
- **Realizace - realization:** Tato etapa představuje spotřebu části příjmů z trestné činnosti na samotnou realizaci jejich užitkové hodnoty. Pachatelé nakupují nemovitosti, luxusní auta, lodě, exotické dovolené anebo investují do vzdělání. Spotřebovávají část výnosů z trestné činnosti bez toho, aby z nich očekávali další příjem.

Johnatan Harfield přidělil každé úrovni určitý stupeň rizika podstupované finanční institucí a stupeň rizika podstupované kriminální skupinou, která se snaží špinavé peníze přeprat. V prvních dvou úrovních podstupuje kriminální skupina nejvyšší riziko, naopak pro finanční instituci v těchto úrovních ještě nehrozí žádné riziko. To se změní, pokud se kriminální skupina rozhodne přeprat špinavé peníze přes finanční instituci. V tomto okamžiku se riziko podstupované finanční institucí zvyšuje a riziko u kriminální skupiny se snižuje.

Nejvyšší riziko pro finanční instituci nastává v úrovni 5. a 6., protože jen těžko může zjistit, že nelegální výnos, který prošel už celým procesem praní špinavých peněz, je skutečným příjmem z trestné činnosti. V praxi se stále používá členění procesu praní špinavých peněz v rámci tří etap.

2.2.3 Vznik výnosu z trestné činnosti

Způsoby vzniku výnosu z trestné činnosti mohou být různé. Orientačně lze uvést dva základní. Prvním je vznik nezákonnou ekonomickou aktivitou, která naplňuje znaky některého z trestných činů uvedených ve zvláštní části Trestního zákoníku. Výnosem z trestné činnosti je v tomto případě samotný produkt této nezákonné ekonomické aktivity. Druhým způsobem může výnos z trestné činnosti vzniknout nezákonnou ekonomickou transakcí, která taktéž naplňuje znaky některého z trestných činů ze zvláštní části Trestního zákoníku. Výnosem je pak zisk z této transakce. Specifickým způsobem vzniku výnosu z trestné činnosti je dále úspora, která vznikne pachateli tím, že neuhradí náklady na zákonnou aktivitu, jako je například likvidace nebezpečného odpadu.

Nezákonná aktivita je produkční činnost, která má ekonomický a nezákonný charakter. Jejím výsledkem je nezákonný výnos dosahovaný prostřednictvím transakce. Výskyt nezákonných aktivit je pouze v kriminální ekonomice. Je třeba ovšem uvést, že výnos z nezákonné aktivity nemusí být nutně také výnosem z trestné činnosti. O výnos z trestné činnosti se jedná v případě, že nezákonnou aktivitou dochází k naplnění skutkové podstaty trestného činu, který je uveden v Trestním zákoníku. V jiném případě by se mohlo jednat například o porušování právních předpisů, ze kterých neplyne trestní odpovědnost. Příkladem může být živnostenský zákon. Nezákonné aktivity lze členit do **dvou základních skupin**:

- **nezákonná výroba**
  - nezákonná výroba legálních výrobků
  - výroba nelegálních výrobků (padělaných, zakázaných)
- **nezákonné poskytování služeb**
  - nezákonné poskytování legálních služeb
  - poskytování nezákonných služeb

Nezákonná transakce je ekonomickou operací, kterou pachatel za produkci získanou zákonnou aktivitou získává finanční prostředky, věci nebo jiné majetkové hodnoty. K výnosům získaných nezákonnou transakcí lze řadit i transakce týkající se převodu věci, například finančních prostředků, na pachatele jako odměnu za spáchaný trestný čin. Případně

je samotná transakce trestným činem a výnosem je pak věc, která byla touto transakcí získaná. Jedná se především o trestný čin krádeže.

2.3 Metody legalizace výnosů z trestné činnosti

Způsobů, respektive metod, kterými je možné zlegalizovat výnosy z trestné činnosti, je nespočetně mnoho. Metoda legalizace představuje postup jednotlivce nebo organizované skupiny k dosažení cíle, kterým je vytvoření zdání legálního původu majetku, který byl ve skutečnosti získaný trestnou činností. Využití konkrétní metody je závislé na dvou faktorech. První faktor představuje zdrojová kriminalita. To znamená, z jakého trestného činu byl získaný majetek. Zda byl zdrojový trestný čin spáchán jednotlivcem nebo organizovanou skupinou, zda souvisel s drogovou či všeobecnou kriminalitou a další rozlišení. Druhý faktor představuje podoba majetku (příjmu) získaného trestnou činností. Jiným způsobem se bude legalizovat majetek v podobě peněz, jiným způsobem majetek movitý, jiným způsobem nemovitosti a podobně. Na základě těchto skutečností lze konstatovat, že není možné sestavit kompletní seznam metod legalizace výnosů z trestné činnosti. Z dosud zaznamenaných případů je možné hovořit o následujících, nejčastějších používaných metodách legalizace výnosů z trestné činnosti.

1. Umělé zvyšování obratu při firmách pracujících s hotovostí

Patří mezi nejstarší metody legalizace výnosů z trestné činnosti. Jedná se o relativně jednoduchou metodu, při které je nevyhnutelné, aby pachatel nebo organizovaná skupina vlastnila, anebo jinak ovládala legální společnost v odvětví, při kterém se obvykle disponuje s hotovostí. V sektoru služeb se může jednat o kavárnu, ubytovací a stravovací zařízení, hrací automaty apod. Přestože je tato metoda poměrně jednoduchá, neznamená to, že je zároveň lehce odhalitelná. Opak je pravdou. Tato metoda se využívá v případech, kdy výnos z trestné činnosti ve formě hotovosti se smíchá s legálními příjmy plynoucími z činnosti legální společnosti. Hotovost získaná z trestné činnosti je vložena na účet legální společnosti a přitom je deklarovaná jako příjem z podnikatelské činnosti legální společnosti. Jde tedy o smíchání legálních a nelegálních příjmů. Takto smíšenou sumu pak provozovatel podniku vykáže jako zisk a zaplatí daň. Tímto se výnos z trestné činnosti stává legálním a pachatelé mají za sebou první fázi zavedení a mohou postoupit do další fáze - rozvrstvení. Jelikož podnik vykáže zisk a legálně jej zdání, získá společnost jméno prosperující firmy. Pokud se obrat podniku nebude neúměrně zvyšovat, nedostane se do pozornosti daňových úřadů. Jsou přece podnikem, který legálně plní svou daňovou povinnost. Nevýhodou této metody pak zůstává možnost deklarovat jen omezené množství výnosů z trestné činnosti a povinnost zaplatit daň z příjmů.

2. Umělé zvyšování obrátu, anebo zisku nadměrnou fakturací

Také při této metodě pachatel nebo organizovaná skupina vlastní nebo jinak ovládá jednu či více legálních společností, ve kterých vytváří nadměrný zisk. Zisk zvyšuje tak, že dodává výrobek, který má reálně nižší hodnotu, než je fakturovaná cena. Podmínkou je, aby společnosti, které mezi sebou obchodují a fakturují, navzájem spolupracovali. Obvykle o nelegálnosti vědí. Metoda legalizace se nejvíce využívá u takového výrobku, u kterého je těžké určit skutečnou hodnotu, jako je starožitnost, umělecké dílo apod.

3. Metoda zpětné půjčky

Princip metody zpětné půjčky spočívá v tom, že pachatel trestné činnosti nebo člen organizované skupiny si půjčí vlastní peníze získané trestnou činností tak, aby okolí a státní orgány nemohli prověřit podrobnosti této transakce. Často jde o půjčku ze zahraničí od fyzické osoby, která je z různých důvodů a různými způsoby donucená podepsat smlouvu o půjčce finančních prostředků. Půjčka může být získána i od právnické osoby, která je registrovaná v daňovém ráji.

4. Půjčka typu back-to-back

Při této půjčce tzv. "back to back" se do půjčkového vztahu vloží i známá finanční instituce, která však nemá ponětí o tom, že je zneužita na legalizace výnosů z trestné činnosti. Zatímco metodu zpětné půjčky je možné uskutečnit úplně ve vlastní režii, do tohoto typu půjčky je zapojená banka nebo jiný poskytovatel finančních služeb, který půjčku poskytne. Předností této metody legalizace výnosů z trestné činnosti je, že do procesu legalizace je zapojena renomovaná finanční instituce, díky čemuž legalizace vypadá důvěryhodně.

5. Fingovaná výhra

Tato metoda legalizace výnosů z trestné činnosti je založena na tom, že pachatel trestné činnosti nebo člen organizované skupiny přijde do kasina s dalšími osobami z této skupiny a zakoupí si hrací žetony, které zaplatí v hotovosti, šekem nebo kreditními kartami. V malých sázkách hrají při stolech a vytvářejí dojem nezávislých hráčů, kteří se neznají, aby nevzniklo podezření. Do hry se moc nezapojují aktivně, aby si na legalizaci ponechali co největší sumu. Po určité době všichni členové odevzdají žetony jednomu z nich a ten je na pokladně vymění za peněžní hotovost nebo požádá o vložení na bankovní účet a přitom předstírá, že jde o výhru. Tato metoda je využitelná pouze omezeně a to jak časově, tak i s ohledem na výběr konkrétního kasina.

6. Mezinárodní peněžní převody

Tato metoda je založena na existenci organizací, které nabízejí mezinárodní peněžní převody a dávají možnost převést hotovost na jakékoliv místo na světě. Výhodou této metody

legalizace výnosů z trestné činnosti je rychlost přemísťování finančních prostředků. Vzhledem na to, že kontakt odesílatele s institucí realizující mezinárodní převod je jen dočasný, ne jako v případě banky, je použití falešných dokladů totožnosti mnohem jednodušší. Výhodou je také to, že neexistuje "účetní stopa", tedy stopa, na základě které by bylo možné zjistit další přesun peněz, protože se peníze vkládají v hotovosti a následně se vybírají také v hotovosti. Nevýhoda je v omezení výšky sumy požadované pro převod. Tato omezení jsou různá podle institucí a zemí a jsou ovlivněná legislativní úpravou o hlášení neobvyklých transakcí.

7. Bankovní šeky a směnky

Bankovní šeky a směnky jsou prostředky, které se využívají v procesu legalizace výnosů z trestné činnosti a to zejména v druhé etapě legalizace, tj. rozvrstvení příjmů pocházejících z trestné činnosti. Prostřednictvím této metody je na základě šeku nebo směnky, vyplacena hotovost ve prospěch libovolné nebo stanovené osoby. Oblíbenou variantou jsou šeky bez uvedení příjemce, což poskytuje anonymitu a finanční obnos může vyzvednout kdokoli, kdo finanční instituci předloží daný šek. Určitou nevýhodou je, že šeky zanechávají stopu v bankovní dokumentaci.

8. Transakce s nemovitostmi

Při této metodě se na legalizaci výnosů z trestné činnosti využívá koupě nemovitostí. Nemovitosti jsou jednou z nejžádanějších investic. Investování do nemovitostí není ničím neobvyklým ani ze strany zahraničních firem. Tento fakt má svůj důvod zejména z hlediska, že nemovitosti jsou cenově stabilní, kromě toho často zabezpečí i růst ceny. Druhá výhoda investice do nemovitostí je, že mají obvykle vysokou cenovou hodnotu, takže výnosy z trestné činnosti se dají zlegalizovat ve velkém objemu a to i opakovaně. Tato metoda legalizace může být realizovaná více způsoby.

2.4 Historie a právní prameny legalizace výnosů z trestné činnosti

Úplně prvním opatřením, které bylo platné na území České republiky, v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti bylo přijetí usnesení vlády ČSFR č. 590 ze dne 26. 9. 1991. Jeho přijetím bylo možné kontrolovat pohyb peněžních prostředků, zejména v případě pochybnosti legálního nabytí prostředků při privatizaci provozních jednotek vykonávaných zejména formou dražeb. V roce 1995 přistoupila Česká republika ke Štrasburské úmluvě. Tento krok měl za následek, že dne 1. července 1996 byl přijat zákon č. 61/1996 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, který se stal prvním základním právním předpisem upravujícím v České republice boj proti legalizaci výnosů z trestné

činnosti. V průběhu jeho účinnosti byl desetkrát novelizovaný. Tyto novely souvisely zejména s mezinárodními a evropskými závazky České republiky, především s nutností upravit národní legislativu tak, aby byla v souladu s evropskými předpisy v době vstupu České republiky do Evropské unie. V současné době je již tento zákon zrušen a nahrazen zákonem č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Rozsáhlejší novela tohoto zákona byla uskutečněna zákonem č. 159/2000 Sb., změna zákona o legalizaci trestné činnosti, která nabyla účinnost 1. srpna 2000. Tímto zákonem se nově formulovaly termíny jako:

- příjmy,
- identifikace,
- podezřelý obchod,
- finanční instituce,
- nové důvody povinnosti identifikace účastníků obchodu,
- uskutečnění identifikace pomocí plné moci,
- oznamovací povinnost ve zvláštních případech jako je dovoz a vývoz platných bankovek a mincí a dalších platebních prostředků
- odklad splnění příkazu klienta apod.

V roce 2003 byly zákonem č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, o podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu a o změně některých zákonů do zákona č. 61/1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, doplněné některé ustanovení o zbavení mlčenlivosti pracovníka správce daní a poplatků a zaměstnance Finančního analytického útvaru vůči zaměstnancům Ministerstva financí ČR, kteří plní úlohy v systému certifikace surových diamantů. Toto úprava byla nevyhnutelná pro uskutečnění řádné kontroly a monitoring vnitřního toku surových diamantů.⁴

V pořadí pátá novela zákona č. 61/1996, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, souvisela s požadavkem aproximace práva Evropských společenství ve smyslu závazku, vyplývající zejména z Evropské dohody základající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a Evropskou unií a jejími členskými státy na straně druhé. Zákon č. 284/2004 Sb., o některých opatřeních

---

⁴ STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo vybraných krajinách európskej únie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, byl zaměřen především na:

- promítnutí závazků vyplývajících z práva Evropské unie, které řeší problematiku legalizace výnosů z trestné činnosti, a to tak, aby byla Česká republika schopná tyto závazky plnit ještě před vstupem do Evropské unie,
- řešení možnosti využití opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti i v oblasti boje proti financování terorismu,
- přesnější specifikaci a doplnění určení právnických a fyzických osob, které podléhají režimu zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů a zapojení dalších orgánů do kontroly jeho dodržování,
- umožnění uskutečnění identifikace obchodu prostřednictvím subjektů, které jsou ze zákona oprávněné ověřovat předpisy a listiny,
- doplnění a upřesnění některých ustanovení zákona, jak vyplynulo ze zkušeností s jeho využitím v praxi.⁵

Do zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, byly zapracované také doporučení mezinárodních orgánů, které uskutečňovali hodnocení České republiky v rámci "předvstupního procesu" FATF a Výboru PC-R-EV Rady Evropy (Moneyval).

Novela z roku 2004 také odstranila nerovnost při ověřování totožnosti mezi rezidentem a cizincem tím, že k identifikaci účastníka obchodu nadále přichází do úvahy i jiné doklady, jako je například občanský průkaz nebo cestovní pas, anebo také povolení k pobytu, či průkaz totožnosti vydaný cizím státem.

Na tuto novelu navazovala další úprava zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, uskutečněna zákonem č. 344/2005 Sb., změna zákona o opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, která směřovala zejména k zpřísnění těch ustanovení zákona č. 61/1996, které stanovila v relevantní oblasti povinnosti osob poskytujících právní služby.

Další novela uskutečněná zákonem č. 56/2006 Sb., změna zákona o podnikání na kapitálovém trhu a změna souvisejících zákonů, byla reakcí na rozvoj tzv. e-commerce a do zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, bylo

---

⁵ STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo vybraných krajinách európskej únie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

vložené například ustanovení o povinnosti identifikace v případě smluv o finančních službách uzavíraných na dálku. Novela vykonaná zákonem č. 57/2006 Sb., souvisela se sjednocením dohledu nad finančním trhem. Novela uskutečněna zákonem č. 70/2006 Sb. byla vynucenou novou úpravou a ustanovila uplatňování mezinárodních sankcí v České republice.

K samotnému zákonu č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů, se vázaly také další všeobecně závazné právní předpisy. Plnění oznamovací povinnosti podle zákona č. 61/1996 Sb., bylo upravené vyhláškou 344/2004 Sb., o plnění oznamovací povinnosti. Tato vyhláška jednak definovala Finanční analytický útvar jako organizační jednotku Ministerstva financí ČR, vůči které si povinná osoba plní oznamovací povinnost a také upravovala způsob výměny informací mezi tímto útvarem a povinnou osobou.⁶

Trestně právní řešení boje proti legalizaci výnosu z trestné činnosti upravuje v České republice Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. ve znění pozdějších předpisů a Trestní řád č. 141/1961 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Trestní řád upravuje procesně-právní prostředky v boji proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, zejména při jejich zajišťování. Hmotněprávním prostředkem na vyvození trestní zodpovědnosti v případech praní špinavých peněz je skutková podstata trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti vymezena v Trestním zákoníku § 216 Legalizace výnosů z trestné činnosti a § 217 Legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti.

Při stanovení druhu a výměry trestu soud přihlédne k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu. Je tedy na jeho uvážení, zda na základě důkazů a známých skutečností, uloží trest v horní, nebo spodní hranici. Dále je přihlédnuto k osobním, rodinným, majetkovým a dalším poměrům pachatele, včetně dosavadního způsobu života. Dále je trest ovlivněn významem chráněného zájmu a okolnostmi a následky jeho spáchání. Přihlédnuto je také k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem. Veškeré konkrétní podmínky a možnosti jsou uvedeny v Trestním zákoníku.⁷

Mezi nejčastější tresty uložené za spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti patří primárně peněžitý trest. Sekundárně je uloženo propadnutí věci nebo jiné

---

⁶ STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizaci příjmů z trestné činnosti ve vybraných krajích evropské unie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

⁷ Zákon č. 390/2012 ze dne 6. září 2012, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 144, s. 4986-4990. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=390/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

majetkové hodnoty. Dále to je typ ochranného opatření, kterým je propadnutí majetku či náhradní hodnoty.

Výměru peněžitého trestu stanovuje Trestní zákoník v § 67. Peněžitý trest se ukládá v denních sazbách a činí nejméně 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Denní sazba je stanovena v rozmezí od 100 Kč do 50 000 Kč. Soud v rozhodnutí uvede počet a výši denních sazeb s přihlédnutím k povaze a závažnosti trestného činu, včetně majetkových a osobních poměrů pachatele. Peněžitý trest může být zaplacen v přiměřených měsíčních splátkách. Peněžitý trest soud neuloží, je-li zřejmé, že by byl nedobytný a zaplacené částky peněžitého trestu připadají státu.⁸ Další formy trestu a jejich charakteristika je uvedena v podkapitole 3.6.

2.5 Právní a ekonomické důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti

2.5.1 Ekonomické důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti

Legalizace výnosů z trestné činnosti ovlivňuje legální ekonomiku a má na ni destabilizující vliv. Dále narušuje sociální stabilitu země a snižuje všeobecnou důvěru ve finanční sektor ekonomiky. Bez stability není možný dlouhodobý úspěch a rozvoj finančního sektoru. Výnosy z trestné činnosti infikují finanční instituce a významným způsobem narušují jejich činnost. Důsledky praní špinavých peněz lze pozorovat jak v makroekonomickém tak mikroekonomickém měřítku. V makroekonomickém měřítku jsou procesem legalizace výnosy z trestné činnosti rozprostřeny po celém světě. Tato alokace může vést k destabilizaci ekonomiky postižených států, případně jejich bankovních systémů.

Z mikroekonomického hlediska může legalizace výnosů z trestné činnosti ovlivnit a zhoršit výkonost a rozvoj soukromého sektoru. Praní špinavých peněz probíhá v zástěrkových společnostech, které mnohdy nabízejí své služby za nižší než tržní ceny. Cílem je přilákat co nejvíce klientů a navýšit obrát, aby se zvýšila schopnost vstřebávat ilegální výnosy. Tímto postupem je zhoršeno postavení konkurence, která nemůže stanovením tržní ceny vytvářet zisk. Nejčastějším druhem takovýchto společností jsou hotely, restaurace a kasina především v turistických oblastech.

---

⁸ Zákon č. 390/2012 ze dne 6. září 2012, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 144, s. 4986-4990. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=390/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Nejzávažnějším ekonomickým důsledkem legalizace výnosů z trestné činnosti je existence šedé a černé ekonomiky.

Definovat pojem **černá ekonomika** nemusí být jednoduché. Mnohdy se prolíná s šedou ekonomikou a problémem může být dohledání hranic mezi nimi. Pokud bychom se měli držet čisté definice černé ekonomiky, jedná se o hospodářskou kriminalitu vytvářející vlastní nelegální trh. Fungují zde principy poptávky a nabídky, točí se zde peníze, ale činnost porušuje zákony státu. Nejlepším příkladem je padělání peněz. Jedna skupina lidí je vyrábí, druhá zajišťuje materiál a stroje a třetí peníze kupuje a distribuuje. Mezi těmito skupinami funguje běžný obchod. Přesto neodvádí daně a navíc porušují zákon. V tomto případě se jedná o specifické zboží a služby, které jdou běžně mimo občany. Dalším příkladem může být daňový únik. Firma A doveze zboží, které prodá firmě B. Vystaví se všechny potřebné doklady. Firma B si odečte DPH, a jestliže je v mínusu, požaduje DPH od státu. Firma A zkrachuje ještě před odvedením DPH státu. Stát je pak ztrátný na daních a jedná se o daňový podvod. Posledním příkladem černé ekonomiky může být uveden skutečný trh s lehkými drogami. V tomto trhu jsou zapojeny celé organizace, které se starají o výrobu a distribuci na druhé straně je zhruba jeden milion osob z řad běžných občanů, kteří si drogy kupují, anebo příležitostně užívají. Nikdo z těch, kdo jsou do tohoto trhu zapojeni, neplatí daně. Stát takto přichází o velké množství peněz jak z přímých tak nepřímých daní. Jak bylo uvedeno výše, je černá ekonomika poměrně široký pojem.⁹

Princip **šedé ekonomiky** odpovídá ekonomice černé, jen v mírnější formě. Šedá ekonomika je všude přítomna. Slouží především těm, kdo se v ní pohybují. Jedná se zejména o zedníky, opraváře aut a další subjekty poskytující služby. Peníze získané jako protihodnotu za poskytnutou službu, nevykazují do svých příjmů, a proto z ní nejsou odváděny daně a není placeno ani sociální a zdravotní pojištění. Tuto situaci podporují zákazníci, kteří si nepřivezmou fakturu a tím dávají prostor pro šedou ekonomiku. Šedá ekonomika je tedy souhrnem ekonomických vztahů, které porušují běžné morální a etické formy společnosti. Tyto vztahy jsou na hranici zákona a jsou velmi těžce postižitelné. Patří sem, jak již bylo uvedeno, nezdaněná práce, příjmy a úplatky.¹⁰

---

⁹ EKONOMIKA ONLINE. Co je černá ekonomika? [online], [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://ekonomikaonline.cz/215/cerna-ekonomika/>

¹⁰ POJISTENEC.CZ. Šedá ekonomika [online], [cit. 2014-06-25]. Dostupné z: http://www.pojistenec.cz/seda_ekonomika.htm

2.5.2 Právní důsledky legalizace výnosů z trestné činnosti

Právními důsledky můžeme chápat uložení trestu pachateli usvědčenému a odsouzenému za trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Trest je uložen na základě rozhodnutí vydaného soudem. Toto rozhodnutí (rozsudek) stanovuje, že je pachatel vinný ze spáchání trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti a za tento je mu uložen trest.

Způsob a výměra trestu je stanovena v zákonech. Nejprve to byl Trestní zákon č. 140/1961 Sb., který dne 1. ledna 2010 pozbyl účinnosti a byl nahrazen Trestním zákoníkem č. 40/2009 Sb.

Hlavním právním důsledkem legalizace výnosů z trestné činnosti je trestní odpovědnost pachatelů.

§ 216 Trestního zákoníku upravuje trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti následovně.

(1) Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

a) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, nebo

b) věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla opatřena za věc nebo jinou majetkovou hodnotu uvedenou v písmenu a), nebo kdo jinému spáchání takového činu umožní,

bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty; spáchá-li však takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě, která pochází z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě ve větší hodnotě, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvláště závažného zločinu,

c) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě ve značné hodnotě,

d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

e) zneužije-li ke spáchání takového činu svého postavení v zaměstnání nebo své funkce.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě v hodnotě velkého rozsahu, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.

Dále **§ 217 Trestního zákoníku** upravuje trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti takto.

(1) Kdo jinému z nedbalosti umožní zastřít původ nebo zjištění původu věci nebo jiné majetkové hodnoty ve větší hodnotě, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 proto, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch.

(3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci nebo jiné majetkové hodnotě pocházející ze zvlášť závažného zločinu, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.¹¹

---

¹¹ Zákon č. 390/2012 ze dne 6. září 2012, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 144, s. 4986-4990. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=390/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

3 FORMY ODHALOVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A ODČERPÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI U NÁS I V ZAHRANIČÍ

3.1 Institucionální zabezpečení boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti

Institucionální ochrana před legalizací výnosů z trestné činnosti je jednou z nejdůležitějších součástí boje proti této závažné trestné činnosti. Pokud chceme úspěšně bojovat a efektivně zabezpečit eliminaci legalizace výnosů z trestné činnosti, je potřeba vytvořit ucelený kompaktní systém institucí na různých vertikálních úrovních, které budou moci využívat různé nástroje, prostředky a postupy. Celková efektivnost eliminace legalizace výnosů z trestné činnosti je tedy závislá od efektivnosti a funkčnosti institucí na jednotlivých vertikálních úrovních. Všeobecně ochranu před legalizací výnosů z trestné činnosti tvoří 3 vertikální roviny, a to:

- povinné osoby,
- finanční zpravodajská jednotka,
- orgány činné v trestním řízení.

Lze konstatovat, že první vertikální rovina, kterou představují **povinné osoby**, má nezastupitelné místo při ochraně před legalizací výnosů z trestné činnosti a je nejdůležitější součástí boje proti této trestné činnosti. Povinné osoby se musí v souladu s předmětem zákona podílet na předcházení a odhalování legalizace výnosů z trestné činnosti. Strategií boje proti tomuto druhu trestné činnosti je především zaměření se na opatření, kterými se zabezpečí účinné odhalení možných případů legalizace a to především prostřednictvím posuzování připravovaných a realizovaných obchodních operací v legálním finančním systému. Cílem tohoto je rozpoznat neobvyklé obchodní operace, které představují indikátory legalizace výnosů z trestné činnosti. Povinné osoby v případě odhalení neobvyklé obchodní operace, nahlásí tuto skutečnost konkrétnímu zákonem určenému subjektu.¹²

V České republice je rozsah povinných osob určený v § 2 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, který stanovuje, že povinnou osobou na účely tohoto zákona se rozumí:

- úvěrová instituce (banka, spořitelna),
- finanční instituce (centrální depozitář, investiční společnost, pojišťovna, směnárny),
- držitelé povolení na provoz sázkových her v kasině,
- osoba oprávněná na obchodování s nemovitostmi,

---

¹² STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo vybraných krajinách európskej únie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

- auditor, daňový poradce a účetní,
- soudní exekutor,
- notář nebo advokát a další.

Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v souladu se Směrnicí Evropské unie č. 2005/60/ES, ukládá povinným osobám následující povinnosti:

- povinnost identifikace,
- povinnost kontroly klienta,
- povinnost uchovávání údajů,
- povinnost oznámení podezřelého obchodu,
- povinnost zavedení systému vnitřních zásad,
- povinnost určení kontaktní osoby,
- povinnost školení zaměstnanců,
- informační povinnost,
- povinnost mlčenlivosti.¹³

Finanční zpravodajská jednotka, která tvoří tzv. druhou vertikální rovinu, je mimořádně důležitá při ochraně před legalizací výnosů z trestné činnosti. Představuje centrální orgán, který přijímá, eviduje, analyzuje a využívá ohlášené neobvyklé obchodní operace od povinných osob. Plní nezastupitelnou úlohu v celém systému prevence před legalizací výnosů z trestné činnosti, v rámci které vyhodnocuje všechny relevantní informace související s možnými případy tohoto trestného činu. Mezinárodní organizace na boj proti praní špinavých peněz EGMONT GROUP v roce 1996 vypracoval vzorovou definici a stanovil, že finanční zpravodajská jednotka je centrální národní agentura, zodpovědná za přijímání, analyzování a využívání finančních informací, které se týkají podezřelých výnosů z trestné činnosti, a je pověřená národní legislativou pro oblast boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Historicky vznikly 3 varianty začlenění finanční zpravodajské jednotky do orgánů státní správy, a to:

- do policejních sborů, tzv. policejní model,
- do orgánů prokuratury, resp. justice, tzv. justiční model,
- do rezortu financí, popřípadě jiných ústředních orgánů státní správy, tzv. administrativní model.

---

¹³ STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizaci příjmů z trestné činnosti ve vybraných krajích evropské unie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

Také Česká republika stála před rozhodnutím, který model vybere. Zaveden byl model administrativní. Tento charakter finanční zpravodajské jednotky je přijatelný hlavně pro finanční sektor, protože i samotná finanční zpravodajská jednotka je v takovémto případě vázaná bankovním tajemstvím a je pravděpodobně nejlepším spojovacím článkem mezi finančním sektorem a orgány vyšetřování, policií a prokuraturou.¹⁴

V České republice funkci finanční zpravodajské jednotky plní Finanční analytický útvar, který je začleněný v organizační struktuře Ministerstva financí ČR. Podřízený je náměstkovi ministerstva financí. Vznikl v roce 1996 jako samostatné oddělení ministerstva financí. V průběhu své působnosti přešel několika organizačními změnami. V současnosti je finanční analytický útvar odborem, který se člení na tři oddělení:

- oddělení analytické,
- oddělení analytické nebankovním sektoru, právní a kontrolní,
- oddělení mezinárodní spolupráce, rozborů, sběru a zpracování dat.

Analytické oddělení vykonává analýzu oznámení o podezřelých obchodech, které oznamují povinné osoby. V souvislosti s prověřováním oznámených podezřelých obchodů má právo žádat informace od státních institucí, od jiných finančních institucí, od povinných osob apod.

Oddělení analytické v nebankovním sektoru, právní a kontrolní vykonává analýzu oznámení o podezřelých obchodech, které přicházejí od nebankovních povinných subjektů. Zároveň vypracovává legislativní návrhy v oblasti boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a také vykonává kontrolu u povinných osob. V případě zjištění porušení zákona může uložit pokutu, respektive jiné postihy ve smyslu zákona č. 253/2008 Sb. o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Od roku 2006 toto oddělení zodpovídá také za uplatnění zákona o mezinárodních sankcích.

Oddělení mezinárodní spolupráce, rozboru, sběru a zpracování dat zabezpečuje výměnu informací se zahraničními zpravodajskými jednotkami, jako i účast České republiky v mezinárodních organizacích a orgánech Evropské unie a koordinuje projekty zaměřené na boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti. Toto oddělení zpracovává dílčí a výroční zprávy o činnosti celého finančního analytického útvaru. Zodpovídá za obstarávání, vývoj a zdokonalování softwaru, který se používá při ukládání dat, analýze podezřelých obchodů a komunikaci se zahraničními orgány a také s jinými státními orgány v České republice zabírajícími se ochranou dat a fyzickou bezpečností.

---

¹⁴ STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizaci příjmů z trestné činnosti ve vybraných krajích evropské unie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

Finanční analytický útvar je zodpovědný za sběr, shromažďování a analýzu oznámení o podezřelých obchodech, které zasílají zákonem určené povinné osoby. Při vykonávání analýzy podezřelých obchodů finanční analytický útvar využívá informace z různých analytických zdrojů jako je:

- obchodní registr, živnostenský registr,
- katastr nemovitostí,
- správce daně,
- policie České republiky apod.

Pro efektivní získávání doplňujících informací potřebných na prověřování oznámených podezřelých obchodů je nevyhnutelné, aby Finanční analytický útvar spolupracoval s jinými orgány a organizacemi, jednak v rámci České republiky, jednak ze zahraničí. V České republice spolupracuje zejména s celními úřady, finančními úřady, zpravodajskými službami, Českou národní bankou a s orgány, které soustřeďují informace z kapitálového trhu. Také spolupracují s Českou advokátní komorou, notářskou komorou, bankovní asociací a klíčově především s policejní službou, konkrétně s útvarem pro odhalování korupce a finanční kriminality. V rámci mezinárodní spolupráce se zabezpečuje zejména výměna informací se zahraničními finančními zpravodajskými jednotkami. V případě, že oznámený podezřelý obchod Finanční analytický útvar analýzou vyhodnotí jako možnou legalizaci výnosů z trestné činnosti, podá trestní oznámení orgánům činným v trestním řízení.¹⁵

3.2 Identifikace výnosů z trestné činnosti

S odčerpáváním výnosů z trestné činnosti je spojen důležitý metodologický problém. Tím je identifikace těchto výnosů.

Každý výnos získá v období svého vzniku své znaky, na základě kterých lze pak provést identifikaci výnosů z trestné činnosti. Tyto znaky lze rozdělit na znaky konstantní a variabilní. Konstantní znaky vznikají v době vzniku výnosu a po celou dobu trvání tohoto výnosu se nemění. Patří mezi ně zdrojová aktivita, zdrojová transakce a vlastnictví. Oproti tomu znaky variabilní se v průběhu existence daného výnosu mění. Řadíme k nim formu, hodnotu a tokové veličiny.

---

¹⁵ STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo vybraných krajinách európskej únie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

Výnosy se mohou vyskytovat v mnoha formách hmotné či nehmotné povahy. Nejčastěji jako peněžní prostředky buď v hotovosti nebo na bankovním účtu nebo také jako nemovitosti, různé druhy zboží či autorská práva.

Důležitým identifikačním znakem výnosu z trestné činnosti je hodnota tohoto výnosu. Nejedná se o konstantní veličinu. Hodnotu výnosu určuje trh a to střetnutím nabídky s poptávkou. Indikátorem, který může naznačovat, že se jedná o výnos z trestné činnosti je zjištění, že hodnota výnosu je nelogicky po skončení operací nižší, než před jejich provedením.

Pachatelé se snaží provést při legalizaci výnosů z trestné činnosti co nejvíce změn. Jednou z nich je působení tokových veličin. Ty lze rozdělit na transfery, transformace a transakce. Těmito praktikami je snaží znemožnit nebo ztížit vysledování výnosů z trestné činnosti.

Dalším znakem identifikace výnosů z trestné činnosti je vlastnictví. Jeho podstatou je v případě výnosů z trestné činnosti snaha pachatele podvodně předstírat vlastnické právo. Pachatelé podstupují řadu složitých kroků, jejichž cílem je budit zdání, že se jedná o legální výnos a jejich vlastnictví je založeno na právním podkladu. V praxi to může znamenat, že výnos z trestné činnosti je "napsán" na jinou osobu, která nemá žádný vztah k prověřované trestné činnosti a pachatel tento výnos pouze užívá.

Mezi poslední zmíněné znaky identifikace patří zdrojová aktivita a zdrojová transakce. Jejich právní polarita je neměnná, což znamená, že pokud výnos vznikne z trestné činnosti - je nezákonný a nelze jej změnit na zákonný. Zdrojová aktivita má produkční charakter - jedná se o produkci výrobků nebo služeb. Metodami legalizace je tento znak nelegální aktivity zakryt z důvodu toho, že je vytvořeno zdání, že se jedná o výnos z legální ekonomiky.¹⁶

3.2.1 Hmotněprávní předpoklady odčerpávání výnosů z trestné činnosti

Pro proces odčerpávání výnosů z trestné činnosti nebo nahrazení škody, která byla způsobena trestným činem, je důležité naplnění hmotně právního předpokladu. Tím je souběžná existence těchto skutečností:

1. Spáchaným trestným činem získal pachatel nebo se snažil získat majetkový prospěch.

---

¹⁶ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

2. Pachatel trestného činu je znám a lze mu uložit tresty postihující jeho majetek nebo jednotlivé věci z jeho majetku.

3. V případě, že výnos z trestné činnosti, včetně sekundárního výnosu, nenáleží pachateli, musí být známa osoba, která má tento výnos v držení.

4. Existuje majetkový prospěch získaný trestným činem nebo další i legálně nabytý majetek obviněného, který lze postihnout majetkovou sankcí.¹⁷

3.2.2 Proces odčerpávání výnosů z trestné činnosti

V případě odčerpávání výnosů z trestné činnosti je nutné, aby byl každý trestní případ zvažován individuálně. V praxi se stává, že je pachatel vyšetřován pro více trestných činů. K metodologickému problému pak dochází v případě, když výnosy z trestné činnosti a legální majetek pachatele nestačí na pokrytí veškerých nároků. V tomto případě pak mají nároky poškozených přednost před nárokem státu.

Při odčerpávání výnosů z trestné činnosti je vhodné aplikovat následující postup, který sice není jednoznačně ustanoven v trestních přepisech, ale lze jej z jednotlivých ustanovení Trestního zákoníku a Trestního řádu dovodit.

V průběhu každého trestního řízení, které naplňuje výše uvedené hmotně právní předpoklady pro odčerpávání výnosů, je nutné v první řadě hodnotit, zda byla způsobena trestným činem škoda a kdo je poškozený. Dále je potřeba zhodnotit, zda byl v průběhu trestního řízení nalezen majetek, který by dokazoval spáchání trestného činu, nebo představoval výnos z takového trestného činu. Po provedení těchto kroků následuje zjišťování, zda jsou naplněny zákonné požadavky, které by umožnily uložení trestu propadnutí majetku. Posledním krokem je zvážení, zda zajistit veškerý majetek pachatele pro účely výkonu trestu propadnutí majetku. Toto rozhodnutí může být v průběhu trestního řízení měněno na základě zjištěných skutečností.

Poměr mezi výnosy z trestné činnosti a odčerpanými výnosy je velice výrazně v neprospěch odčerpávání. Statisticky nelze uvést vzájemný poměr mezi skutečnými zisky (výnosy), výši škody způsobené trestnou činností, zajištěnými hodnotami a skutečně odčerpanými výnosy. Skutečnou výši zločineckých zisků nelze zjistit vůbec. Z tohoto důvodu se provádějí v rámci možností pouze kvalifikované odhady. Ministerstvo spravedlnosti a Úřad

---

¹⁷ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

pro zastupování státu ve věcech majetkových vedou různé statistiky, zmíněný poměr z nich bohužel vyčíst nelze.

Účinnost a efektivnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti závisí v první řadě na kvalitní právní úpravě, která umožní výnosy odčerpat, v druhé řadě na připravenosti. Za situace, kdy není povinnost odčerpávat výnosy obligatorně stanovena, závisí efektivita odčerpávání především na ochotě orgánů činných v trestním řízení se touto problematikou v průběhu trestního řízení zabývat.¹⁸

Odčerpání výnosů z trestné činnosti je stejně důležité jako jeho odhalení a odsouzení pachatele za spáchaný trestný čin. Výchozím předpokladem pro úspěšné odčerpání výnosů z trestné činnosti je jejich odhalení a vyhledání.

3.3 Vyhledávání výnosů z trestné činnosti

Konečné odčerpávání výnosů z trestné činnosti má svůj základní předpoklad v jejich odhalení, vyhledání a identifikaci. Pro účely zajištění věcí a jiných majetkových hodnot je dostatečným důvodem, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že peněžní prostředky na účtu banky, movité a nemovité věci a jiné majetkové hodnot jsou výnosem z trestné činnosti. Ovšem bez předchozí identifikace, že výnos skutečně pochází z konkrétní trestné činnosti, nelze jej úspěšně odčerpat.

To, zda je konkrétní věc nebo jiná majetková hodnota výnosem z trestné činnosti, je zjišťováno v procesu odhalování, vyhledávání a pátrání. Realizace těchto úkonů by měla být nedílnou součástí práce každého policejního orgánu při prověřování a vyšetřování každé trestné činnosti, ze které měl pachatel majetkový prospěch, nebo způsobil majetkovou škodu. Pro oblast odčerpávání výnosů z trestné činnosti se v policejní praxi používají pojmy jako odhalování výnosů, vyhledávání výnosů a pátrání po výnosech z trestné činnosti.

Odhalování výnosů z trestné činnosti není upraveno žádným právním předpisem. Tento pojem sice používá Zákon o Policii České republiky č. 273/2008 Sb., ovšem bez jeho bližšího vysvětlení. Jedná se o specifickou činnost policejního orgánu, který ve své praktické policejní činnosti získává poznatky, které jsou v rozporu se známou skutečností. Příkladem může být situace, kdy nezaměstnaný občan jezdí v luxusním autě a ve velkém množství utrácí peníze. Policejní orgán v tomto případě ze známých zdrojů zjišťuje známé skutečnosti, jako je například zjištění, zda je automobil veden na jméno daného občana, jeho legální příjmy apod.

---

¹⁸ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

Pokud z ověřování vyplýne podezření, že občan nemá legální příjmy na to, aby si dovilil takový luxus, začne policejní orgán vyhledávat původ tohoto příjmu.

Pokud policejní orgán získá poznatky, že šetřenou, prověřovanou nebo vyšetřovanou trestnou činností mohly být získané výnosy, zahájí jejich cílené vyhledávání. Ani pojem **vyhledávání výnosů z trestné činnosti** není upraven právním předpisem. Jedná se o velice složitý proces, při kterém policie využívá běžných policejních metod (výslech, prohlídka, kontrola výpisů z bankovního účtu apod.). Kromě toho mají státní orgány povinnost oznamovat policii nebo státnímu zástupci skutečnosti, které nasvědčují spáchání trestného činu. Za pomoci analytiků jsou poté pořizovány stručné a přehledné grafy znázorňující tok sledovaných peněz nebo jiných majetkových hodnot. Na základě uvedených skutečností můžeme vyhledávání výnosů z trestné činnosti vymezit jako cílevědomou činnost orgánů činných v trestním řízení, která je zaměřena na získání informace, nebo jejich souboru, o skutečnostech nasvědčujících tomu, že konkrétní výnos pochází z trestné činnosti daného pachatele. Výsledkem celého procesu vyhledávání by měl být soupis věcí a jiných majetkových hodnot, které pořídil pachatel z výnosů z trestné činnosti.

V průběhu vyhledávání výnosů zjišťuje orgán činný v trestním řízení, zda pachatel svou trestnou činností získal nějakou konkrétní věc nebo jinou majetkovou hodnotu. Pachatelé často tyto věci nebo jiné majetkové hodnoty přemění nebo převedou na jiné osoby a tím zamezí nebo ztíží orgánům jejich zajištění. V průběhu celého pátrání dochází k nalezení těchto věcí pomocí organizované činnosti Policie České republiky, která je prováděna využitím kriminalistických metod a prostředků. Cílem tohoto je zjistit, kde se věci pocházející z trestné činnosti nacházejí.

Proces vyhledávání výnosů z trestné činnosti lze rozdělit na několik částí, a to:

- operativní pátrací činnost,
- pátrání po výnosech z trestné činnosti,
- finanční šetření.

Policejní orgán zařazený v útvaru nebo organizačním článku služby kriminální policie a vyšetřování, může k získání informací, které vedou k odhalení a vyhledání výnosů z trestné činnosti využívat nejen otevřené zdroje, ale také postupy operativně pátrací činnosti. **Operativně pátrací činnost** je postup oprávněných policistů při získávání poznatků o trestné činnosti a to utajovaným způsobem a při využití příslušných prostředků operativně pátrací činnosti. Její podstatou je získání potřebných operativních informací o výnosech z trestné činnosti a následná analýza těchto informací. Jedná se zejména o vyhodnocení získaných informací, jejich ověření a případně jejich další rozpracování. Informace většinou vypovídají

o způsobu spáchání trestného činu, o účasti osob na jeho spáchání, způsobené škodě a místech pobytu pachatelů.¹⁹

V případě potvrzení vzniku výnosu z trestné činnosti je nezbytně nutné získávat operativní informace o aktuálním umístění výnosu z trestné činnosti, například bankovní účet, údaje identifikující tento výnos a informace o mechanismu zastření původu daného výnosu. K získání těchto informací jsou využívány jednotlivé postupy a metody operativně pátrací činnosti jako je operativní pronikání, získávání a prověrka operativních informací, osobní pátrání a operativní rozpracování.²⁰

Mezi základní postupy operativní pátrací činnosti patří tyto:

a) Operativní pronikání - utajené proniknutí policisty do prostředí, za účelem získání operativních informací, nebo také využití informátora.

b) Získávání a prověrka operativních informací - policejní orgán postupně získává a prověřuje získané poznatky s cílem odhalení konkrétních výnosů. Tyto poznatky jsou získávány operativním vytěžováním (rozhovor), operativní obhlídkou a prověrkou.

c) Osobní pátrání - každodenní činnost oprávněného policisty při pátrání. Jsou využívány místní a osobní znalosti, informace z informačních systémů Policie České republiky a dalších databází.

d) Operativní rozpracování - převážně utajený proces získávání a dokumentování poznatků za využití vhodných podpůrných operativně pátracích prostředků.

Dalším nástrojem, který je určen k získávání informací nejen k odhalování, objasňování a dokumentaci trestných činů, ale obecně i k odhalování výnosů z trestné činnosti, jsou operativně pátrací prostředky.²¹

Jsou jimi:

- předstíraný převod,
- sledování osob a věcí,
- použití agenta,

---

¹⁹ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

²⁰ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

²¹ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

- odposlech a záznam telekomunikačního provozu.

Předstíraný převod je prostředkem operativní práce v kriminálním prostředí. Podstata spočívá v předstírání převodu či prodeje. V rámci výnosů z trestné činnosti předstíraný převod umožňuje předstírat převod věcí pocházejících z trestného činu. Sledování osob a věcí je získávání poznatků o osobách a věcech, které je prováděno utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Jedná se například o odposlech. Použití agenta vytváří možnost infiltrace policie do kriminálního prostředí, v němž jsou páčány nejzávažnější trestné činy. Jedná se o složitou činnost, která je podrobněji upravena v trestním řádu. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu je důležitým a velice efektivním nástrojem při odhalování výnosů z trestné činnosti. Nejprve je ovšem nutné zvážit možnosti použití tohoto prostředku. Jeho užitím se jedná o výrazný zásah do osobních práv a svobod. Proto jsou podmínky odposlechu striktně upraveny Trestním řádem a může být použito pro zvlášť závažné úmyslné trestné činy.²²

Operativní pronikání do prostředí, která mohou být zdrojem k odhalení výnosů z trestné činnosti, je velmi složitou záležitostí. Kontakty do těchto prostředí jsou velmi cenným informačním zdrojem. Oblasti, kde lze získat o výnosech z trestné činnosti a jejich legalizaci důležité informace, lze rozdělit na:

1. Prostředí legální ekonomiky, ve které dochází k páčání trestné činnosti.
2. Prostředí kriminální ekonomiky, jako je obchod s lidmi, výroba a distribuce drog apod.
3. Organizace a subjekty vedoucí evidenci o různých druzích majetku. Jsou vhodné pro získávání zájmových informací o legalizaci výnosů z trestné činnosti. Jsou jimi například bankovní a pojišťovací ústavy, subjekty působící v oblasti kapitálových trhů, katastry nemovitostí, správci daní.²³

3.4 Pátrání po výnosech z trestné činnosti

Proces pátrání po výnosech z trestné činnosti je zahajován v době, kdy byly konkrétní výnosy odhaleny a identifikovány, avšak jejich umístění není známé. Pachatel je v průběhu

---

²² Zákon č 141/1961 Sb. ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů. In: *Business center.cz*. 2014. Dostupný také z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/

²³ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

páchání trestné činnosti nebo bezprostředně po ní skryl, zcizil nebo jiným způsobem dostal z dosahu orgánů činných v trestním řízení.

Pátrání po výnosech z trestné činnosti není žádným právním předpisem jednoznačně upraveno. Lze využívat pouze ustanovení zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky a závazný pokyn policejního prezidenta č. 2, o pátrání, ze dne 27. 2. 2009. Pátrání má za cíl nalézt a zajistit objekt, po kterém se pátrá. Tento objekt musí mít dvě základní vlastnosti. Musí jít o objekt materiální a konkrétní, tudíž vykazující charakteristické znaky, které umožní objekt odlišit mezi ostatními objekty stejného druhu.

Kriminalisticko-taktický pohled ovlivňuje metodiku i taktiku pátrání, výběr prostředníků, formy a síly nezbytné k jeho použití. Určuje tímto činnost policie při pátrání po výnosech z trestné činnosti. Pátrání po výnosech můžeme klasifikovat podle charakteru způsobu pátrání, a to na:

- osobní pátrání,
- administrativní pátrání,
- domovní a osobní prohlídky.

Osobní pátrání je soustavná, cílevědomá a aktivní činnost všech orgánů Policie České republiky, včetně dalších subjektů pátrání. Tato činnosti obsahuje celý komplex dílčích činností od shromáždění informací před započítím pátrání, jejich analýzu, vytýčení pátracích verzí, až po jejich následnou prověrku a realizaci ostatních úkonů pátrání.

Administrativní pátrání je spojeno s budováním, doplňováním a využíváním informačních systémů a toků informací. Využívá se výpočetní technika a dožádání na jiné útvary policie ČR nebo instituce, které vedou evidenci věcí a jejich vlastníků. Tento způsob se nejčastěji využívá v rámci pátrání po výnosech z trestné činnosti, které mají podobu peněžních prostředků uložených na účtech peněžních ústavů.

Domovní prohlídku lze vykonat v případě důvodného podezření, že se v bytě nebo jiném prostoru nachází věc nebo osoba, která je důležitá pro trestní řízení. Touto věcí může být i ukrytý výnos z trestné činnosti, například movité věci či finanční prostředky v hotovosti apod.

V průběhu celého pátracího procesu musí být dodržováno několik taktických zásad pátrání, které dělíme na obecné a specifické. Mezi obecné zásady pátrání patří zákonnost, cílevědomost, ostražitost a etika postupu. Specifické zásady pátrání jsou zásada reálnosti, součinnosti, koordinovanosti, operativnosti, rychlosti a zásada spolupráce s veřejností a s hromadnými sdělovacími prostředky.

Zásada reálnosti pátrání zabezpečuje, aby nalezení objektu, po kterém se pátrá, bylo ve skutečnosti možné, a tedy reálné. Důležitý je dostatek informací, vedoucí k nalezení objektu. Zásada součinnosti vyjadřuje skutečnost, že je potřeba pátrání provádět za součinnosti složek policie, tak i za pomoci dalších subjektů pátrání. Zásada koordinovanosti požaduje sjednocení postupu několika subjektů pátrání tak, aby bylo pátrání usměrňováno, sladováno a přizpůsobováno měnící se situaci. Zásada operativnosti pátrání spočívá v pohotovém, pružném reagování na vzniklou situaci při pátrání, být tzv. akceschopný a pokud možno získat co nejvíce aktuálních informací. Poslední zásadou je rychlost pátrání. Úkony a opatření v rámci pátrání vyžadují neodkladné provedení a okamžitou reakci na aktuálně zjištěnou informaci.²⁴

3.4.1 Finanční šetření

Pátrání po výnosech z trestné činnosti je velmi náročné a časově náročné. Vyžaduje velkou školu znalostí a vědomostí. U útvaru odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality služby kriminální policie a vyšetřování byl vypracován a v praxi ověřen postup odhalování výnosů z trestné činnosti. Byl nazván finanční šetření (vyšetřování) a integroval v sobě všechny postupy operativně pátrací činnosti a formy pátrání. Většinou má administrativní charakter, v některých případech může být doplněno o domovní a osobní prohlídky nebo osobní pátrání. Finanční šetření je tedy specifická činnost policejního orgánu v rámci trestního řízení a v současnosti jej chápeme jako proces vyhledávání, dokumentace a zajišťování výnosů z trestné činnosti a následné vyhotovení majetkového profilu pro účely zajištění výkonu trestu. Smyslem finančního šetření je rozkrýt ekonomickou stránku trestné činnosti a vyhledání konkrétního výnosu, jeho zadokumentování či zajištění k jeho dalšímu využití, kterým může být jeho konečné odčerpání. Jde tedy o nalezení a zajištění výnosu z trestné činnosti nebo zpracování majetkového profilu pachatele, kterým je celkový přehled o jeho majetkových hodnotách.

Finanční šetření můžeme rozdělit do dvou skupin podle toho, kdy jsou realizovaná. Prvním jsou finanční šetření integrovaná do trestního řízení a druhým jsou finanční šetření nezávislá na trestním řízení. **Finanční šetření integrovaná do trestního řízení** se uskutečňuje, jestliže policie již předtím získala informace o možné trestné činnosti podezřelého, nebo již zahájila trestní stíhání. V tomto případě se jedná například o

---

²⁴ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

obchodování s drogami. Jedná se tedy o výnosy vznikající nezákonnou transakcí a úkolem finančního šetření je zjistit, jakým způsobem byl výnos převeden a kde se nachází. **Finanční šetření nezávislá na trestním řízení** je zahajováno v době, kdy ještě neprobíhá žádné jiné šetření nebo vyšetřování. Tento druh šetření spadá do širší strategie tzv. preventivního boje proti kriminalitě a lze jej tedy začlenit do oblasti odhalování výnosů. Smyslem tohoto finančního šetření je podchytit první signály o možných výnosech z trestné činnosti. A to v okamžiku, kdy ještě není znám ani pachatel činnosti.

Úkony finančního šetření lze rozdělit do několika **fází**, které na sebe navazují a prolínají se. První fází finančního šetření je fáze prvotního shromažďování informací o uvažovaném finančním šetření. Jinými slovy se jedná o prvotní záměr o provedení finančního šetření a zpracovává jej převážně sám zpracovatel zdrojového trestního spisu, tj. policista, který prověřuje trestnou činnost, ze které zřejmě pachatel získal majetkový prospěch. Zpracovatel zdrojového trestního spisu má zpravidla možnost požádat o zpracování finančního šetření specializovaná pracoviště. Druhou fází je fáze administrativní, ve které jsou shromažďovány informace. Výsledkem je zpracovaný tzv. majetkový profil zájmové osoby. Zdrojem informací jsou subjekty, které vedou evidenci o různých druzích majetku a jsou jimi například banky, pojišťovny, penzijní fondy, investiční společnosti, finanční úřady, registry dlužníků a další.²⁵

3.5 Zajišťování výnosů z trestné činnosti

Prvním krokem v procesu vedoucím k odčerpání výnosů z trestné činnosti je odhalení a hledání těchto výnosů. I v této části procesu se setkáváme s pojmovou nejasností. Pro naplnění účelu trestního řízení, v rámci zajištění výkonu trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty nebo náhradní hodnoty a propadnutí majetku a uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody, lze proces zajišťování rozdělit do dvou oblastí a to na zajištění výnosů z trestné činnosti a zajištění legálního majetku obviněného.

Zajištění výnosů z trestné činnosti představuje přijetí takových opatření v trestním řízení, které zamezí pachatelům zcizení, skrytí či převedení výnosů z dosahu orgánů činných v trestním řízení. Cílem je tedy, aby pachatel nemohl s věcmi nebo jinými majetkovými hodnotami pocházejícími z trestné činnosti nakládat až do konečného rozhodnutí o těchto věcech.

---

²⁵ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

K zajištění legálního majetku pachatele může dojít ve fázi po zahájení trestního stíhání. Zákonnou podmínkou pro zajištění je důvodná obava, že bude mařeno nebo ztěžováno uspokojení nároku poškozeného na náhradu škody nebo výkon trestu propadnutí majetku. Bez těchto podmínek nelze realizovat zajištění legálního majetku obviněného.

Na základě **právní úpravy** mají soudy možnost odčerpat výnosy z trestné činnosti a další majetek v trestním řízení jen tehdy, jestliže výnosy a další majetek fyzicky existují a náleží pachateli v okamžiku vynesení rozsudku. Podle zkušeností se většinou snaží pachatelé před soudy vystupovat jako zcela nemajetní. Proto je často nezbytné zajistit výnosy z trestné činnosti a zabránit tak pachateli s jeho dalším disponováním.

Konkrétní zajištění výnosů z trestné činnosti lze realizovat v praxi několika způsoby. Mezi nejčastější patří:

- faktické zajištění věcí, kdy věc orgány činné v trestním řízení odejmou z dispozice vlastníka a předají ji ke správě příslušnému subjektu
- administrativní zajištění, tzn., že orgány činné v trestním řízení na základě rozhodnutí věc zajistí a zakáží vlastníkovu s věcí nakládat
- kombinace obou výše uvedených způsobů, například administrativní zajištění nemovitosti a faktické zajištění automobilu či hotovostních peněz
- po předchozím souhlasu obviněného může soud zajištěný majetek prodat a získanou peněžní částku uložit do úschovy soudu.²⁶

Zajišťování výnosů z trestné činnosti probíhá několika způsoby, které jsou závislé na formě daného výnosu.

Vydání a odnětí věci se vztahuje, pokud je výnosem z trestné činnosti movitá či nemovitá věc. Věc může být odňata pachateli ještě před zahájením trestního stíhání. Osobou, která je povinna věc vydat nemusí být nutně pachatel, ale může jí být osoba jiná, například ta, která má věc k dispozici. Vydané nebo odňaté věci zůstávají k dispozici orgánům činným v trestním řízení až do doby pravomocného rozsudku. Podle rozsudku je rozhodnuto buď o jejich propadnutí, nebo o jejich případné navrácení původnímu vlastníkovu.

Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky je dalším způsobem zajištění výnosů z trestné činnosti. V praxi většinou pachatelé trestných činů převádějí peněžní prostředky získané trestnou činností na účty jiných osob, aby zastřely původ peněz a ztížily odhalení skutečného pachatele. Na základě toho lze prostředky zajistit na účtu jakékoli osoby,

---

²⁶ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

a majitelem nemusí být nutně pachatel. Rozhodnutí o zajištění peněžních prostředků na účtu u banky se doručuje nejprve bance a následně majiteli účtu a obviněnému, pokud není majitelem účtu. Na základě této skutečnosti má banka čas řádně zabezpečit účet proti neoprávněnému nakládání. Předchází se tím tak účelové manipulaci s peněžními prostředky ze strany majitele nebo disponenta.

V případě **zajištění peněžních prostředků**, u kterých je podezření, že jsou výnosem z trestné činnosti a nacházejí se **na účtu u spořitelního a úvěrního družstva nebo jiných subjektů**, lze rozhodnout o blokaci peněžních prostředků penzijního připojištění se stáním příspěvkem, blokaci čerpání finančního úvěru a blokaci finančního pronájmu (finanční leasing na automobil).

Pro účelu trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty slouží institut **zajištění nemovitosti**. Nemovitost lze zajistit, pokud skutečnosti nasvědčují tomu, že je určena ke spáchání trestného činu, nebo k němu byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti. Zajištění se provádí formou usnesení, ve kterém se zakáže vlastníkovvi nemovitosti s ní nakládat, převést na někoho jiného nebo ji zatížit.

Výše uvedená zajištění výnosů z trestné činnosti jsou těmi nejčastějšími. Mezi další můžeme zařadit zajištění zaknihovaných cenných papírů, jiných majetkových hodnot, zajištění náhradních hodnot, zajištění věci pro účely trestu, propadnutí náhradní hodnoty, zajištění výkonu trestu propadnutí majetku.²⁷

3.6 Odčerpávání výnosů z trestné činnosti

V předchozích částech této diplomové práce jsme se snažili ukázat, že se řada pachatelů dopouští trestné činnosti s úmyslem získat majetkový prospěch, nebo způsobit někomu jinému škodu. Cílem efektivního boje proti této trestné činnosti je dosažení stavu, kdy bude pachatelům kromě uložení trestu dle § 52 Trestního zákoníku, také odejmut veškerý majetkový prospěch získaný nelegálně na základě kriminálních aktivit.

V České republice je odčerpávání výnosů z trestné činnosti řešeno výlučně cestou veřejného práva, konkrétně, jak již bylo uvedeno, v Trestním zákoníku č. 40/2009 Sb. a zákoně č. 141/1961 Sb., Trestní řád.

Odčerpávání výnosů z trestné činnosti je realizováno prostřednictvím uložené trestní sankce pachateli, který byl ze spáchání trestného činu usvědčen. Uložení tohoto trestu je

---

²⁷ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

v kompetenci soudu. V některých případech je výnos z trestné činnosti odčerpáván formou ochranného opatření, jako je zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Odčerpání výnosů z trestné činnosti je definitivním vyjmutím věci (majetku) náležící pachateli, která je v jeho vlastnictví nebo s ní nakládá. Tento majetek je na základě pravomocného rozhodnutí soudu, kterým je uznána vina pachatele, převeden na stát.

Uložením některé z trestně právních sankcí lze odčerpat výnosy z trestné činnosti. Jedná je především o:

- Tresty, kterými jsou trest propadnutí majetku (§ 66 Trestního zákoníku), propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 70 Trestního zákoníku) a trest propadnutí náhradní hodnoty (§ 71 Trestního zákoníku). Stejnou úlohu může plnit také peněžitý trest (§ 67 Trestního zákoníku).
- Ochranná opatření, kterými jsou zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 Trestního zákoníku) a zabránění náhradní hodnoty (§ 102 Trestního zákoníku).

Odčerpat nelegálně získaný majetkový prospěch lze i mladistvým pachatelům trestné činnosti a to na základě ustanovení v zákoně č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Odčerpání probíhá prostřednictvím trestních a ochranných opatření jako jsou mimo jiné i peněžité opatření, propadnutí věci, zabránění věci. U mladistvých nelze uložit trest propadnutí majetku ve smyslu § 66 Trestního zákoníku.

V rámci výnosů z trestné činnosti není obligatorně stanovena posloupnost odčerpávání nelegálních výnosů a dalšího majetku pachatele. Z trestních předpisů lze ovšem dovodit následující. V případě, že z trestného činu vyplynul pachateli majetkový prospěch, měl by být odčerpán ve prospěch státu. U trestných činů, kterými byla způsobena škoda, by měl být prvotně upokojen nárok poškozeného na náhradu škody. Pouze u nejzávažnějších trestních činů je možné zvažovat odčerpání veškerého majetku pachatele.

V praxi dochází k situacím, kdy u jednoho trestního případu mohou přicházet v úvahu všechny možnosti odčerpání a u některých jen jedna nebo žádná z uvedených možností. Na základě tohoto je nutné každý případ hodnotit individuálně. Dle obecných postupů odčerpávání by mělo platit, že je nejprve zvažovaná možnost, zda jsou dány podmínky vedoucí k uspokojení nároku poškozeného, dále podmínky pro odčerpání konkrétního výnosu z trestné činnosti a až poté zjišťování, zda existují podmínky pro odčerpání zbylého, i legálního majetku pachatele. V případě získání majetkového prostředku méně závažným

úmyslným trestným činem, lze jako alternativu uložit i peněžitý trest. Schematicky je výše uvedený proces odčerpávání znázorněn v příloze 1.²⁸

3.6.1 Odčerpání majetku formou trestu

3.6.1.1 Trest propadnutí majetku

Trest propadnutí majetku patří mezi nejpřísnější tresty Trestního zákoníku a upravuje jej § 66 tohoto zákona. Pro jeho uložení je nutné dodržování přísných podmínek a pachatel je jím odsouzen k výjimečnému trestu, k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za závažný úmyslný trestný čin, kterým byl získán nebo se snažil získat majetkový prospěch. Výjimečným trestem dle trestního zákona je trest odnětí svobody 15 až 25 let nebo trest odnětí svobody na doživotí. V těchto případech jde o nejzávažnější delikty stanovené v Trestním zákoníku, u kterých je naplněn znak velmi vysokého stupně společenské nebezpečnosti a snížení možnosti nápravy pachatele. Definice závažného úmyslného trestného činu není v trestním zákoníku přesně uvedena. Posouzení, zda se jedná o závažný úmyslný trestný čin, záleží na zodpovědném posouzení konkrétních skutečností tak, aby bylo rozhodnuto o zajištění a propadnutí majetku. Poslední podmínkou pro uložení trestu propadnutí majetku je prokázání zjištěné pohnutky pachatele, kdy pohnutkou je právě získat majetkový prospěch. Aplikováním § 66 Trestního zákoníku může být pachateli účinně zabráněno v dalším disponování majetkem, jelikož ztrácí majetek v plném rozsahu. V případě ukládání tohoto trestu je důležité posoudit závažnost trestného činu a na základě toho uložit trest v přiměřeném rozsahu.

Trest propadnutí majetku postihuje buď celý pachatelův majetek, nebo pouze jeho část, kterou určí soud. Postihnout lze jen majetek obviněného a majetkem je považován soubor všech majetkových hodnot, jako jsou věci, pohledávky a jiná práva a penězi ocenitelné jiné hodnoty. Komplexně se jedná o veškerá aktiva daného subjektu. Obligatorně se může jednat také o majetek manžela/manželky obviněného, jde-li o společné jmění manželů. Toto ustanovení nelze aplikovat na věci získané ke škodě třetích subjektů, například věci odcizené či vylákané podvodem. Vlastníkem propadlého majetku se stává stát a to ode dne, kdy rozsudek uložení trestu propadnutí majetku nabyde právní moci.

---

²⁸ ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

3.6.1.2 Peněžitý trest

Peněžitý trest upravuje § 67 Trestního zákoníku a neslouží primárně k odčerpání výnosu z trestné činnosti. Je zaměřen především na případy, kdy pachatel stačil prospěch z trestného činu spotřebovat. Peněžitý trest lze uložit ve výši od 2 000,- Kč do 5 000 000,- Kč. Mezi podmínky, kdy lze peněžitý trest uložit, patří získání majetkového prospěchu trestnou činností, trestní zákoník tento druh trestu výslovně dovoluje a jedná se o trestný čin, jehož horní hranice trestní sazby odnětí svobody nepřevyšuje 3 roky. Stejně jako u předchozího uvedeného trestu je podmínkou prokázání zistné pohnutky pachatele. Tato podmínka je vyloučena v případech uvedených v § 67, odst. 2 Trestního zákoníku. Částka, která byla zaplacená k výkonu peněžitého trestu, připadá státu. Tento trest není ukládán v případech, u kterých je zřejmé, že je výkon trestu nedobytný a soud přihlíží k poměrům pachatele. V praxi často pachatelé vystupují jako nemajetní. Jelikož nemohou orgány činné v trestním řízení toto tvrzení hodnověrně vyvrátit, musí soudy často od tohoto trestu upustit. V případě, že soud peněžitý trest nemůže uložit, trestní zákoník obligatorně stanovuje náhradní trest odnětí svobody, jehož výše dosahuje výměry nejvýše dvou let. V praxi mnozí pachatelé vykonají raději tento alternativní trest a nelegální příjmy si ponechají. Výkon peněžitého trestu není zajištěn žádným zvláštním institutem.

3.6.1.3 Trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty

Soud může uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty podle ustanovení v § 70, Trestního zákoníku. Trest propadnutí lze uložit na věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla užita nebo určena ke spáchání trestného činu nebo ji pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj. Věci, které se mají stát předmětem trestu propadnutí věci, musí v době vyhlášení rozsudku existovat a musí být dosažitelnými orgánům činným v trestním řízení. Tyto věci bývají pachateli v předcházejícím řízení preventivně odňaty. Toto však není podmínkou.

Věci užité ke spáchání deliktu jsou předměty, které pachatel fyzicky použil k naplnění některé ze skutkových podstat trestných činů. Prostřednictvím těchto věcí pachatel své protiprávní jednání realizoval. Věci určené ke spáchání trestného činu mají stejný charakter jako věci k jeho spáchání užité. Výjimkou je, že nedošlo k realizaci deliktu.

Možnost uložit trest propadnutí věcí získaných trestným činem nebo jako odměnu za něj je určitým prolomením obecně platné zásady, že vlastnické právo nelze nabýt trestnou činností. Trestem propadnutí lze postihnout i předměty, které se do dispozice pachatele dostaly jeho vlastní protiprávní činností, například vyroběním padělaných peněžních

prostředků. Trest propadnutí věci nelze aplikovat na věci, je-li oprávněným vlastníkem jiná osoba než pachatel nebo nelze tohoto vlastníka identifikovat. V těchto případech se použije § 81 Trestního řádu, nebo lze v případě splnění podmínek uložit ochranné opatření podle § 101 Trestního zákoníku. Stejně jako u trestu propadnutí majetku a trestu peněžitého se vlastníkem propadnuté věci stává stát a to od okamžiku nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku. Odčerpávání výnosů z trestné činnosti je nejčastěji vykonáván uložením trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty podle § 70 trestního zákoníku.

3.6.1.4 Trest propadnutí náhradní hodnoty

Soud může podle § 71, Trestního zákoníku uložit trest propadnutí náhradní hodnoty. Jedná se o případy, kdy pachatel věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou soud prohlásil za propadlou, před uložením propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty zničí, poškodí, zcizí, učiní neupotřebitelnou nebo zůžtkuje, zejména spotřebuje. Tímto zmaří rozhodnutí soudu o propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty. Na základě toho může soud pachateli uložit propadnutí náhradní hodnoty až do výše, která odpovídá hodnotě původně propadlé věci. Hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty je soudem stanovena na základě odborného vyjádření nebo znaleckého posudku. Propadlá náhradní hodnota připadá státu. V případě vzniku výnosu z trestné činnosti, u které dojde k následné ztrátě na hodnotě, je třeba vyrovnat vzniklou ztrátu z legálního majetku pachatele.

3.6.2 Odčerpání majetkového prospěchu formou ochranného opatření

Kromě trestů umožňují trestní předpisy využití ochranných opatření, které jsou uvedeny v § 98 Trestního zákoníku. Jedná se o ochranné léčení, ochrannou výchovu a zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty. Oproti trestu spočívá rozdíl v tom, že ochranné opatření lze uplatnit i proti subjektu, který nelze postihnout trestem.

3.6.2.1 Zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty

Podle § 101, Trestního zákoníku může soud uložit ochranné opatření v případech, kdy nebyl uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty a pokud věc náleží pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit, od jehož potrestání soud upustil. Dále pokud věc ohrožuje bezpečnost lidí nebo majetku a hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zvlášť závažných trestných činů, nebo byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží pachateli. Soud může místo zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty uložit také povinnost pozměnit ji tak, aby ji nebylo možné užít ke společensky nebezpečnému účelu. Dále

povinnost odstranit určité zařízení, značku nebo omezit dispozice s danou věcí nebo jinou majetkovou hodnotou a stanovit k tomuto přiměřenou lhůtu. V případě, není-li uvedená povinnost splněna ve stanovené lhůtě, rozhodne soud o zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty. Toto ochranné opatření se týká výlučně takové věci, která je definována v § 70, odst. 1, písm. a-d) Trestního zákoníku a která by byla za jiných okolností předmětem trestu propadnutí věci.

Metodologicky lze odčerpání výnosů formou zabrání věci rozdělit do dvou rovin. V první rovině dochází k zabrání věci pachateli, v druhé rovině k zabrání věci třetí osobě. **Zabrat věc pachateli** je možné pokud mu věc náleží a pachatele nelze stíhat nebo odsoudit nebo od jeho potrestání soud upustil. Konkrétně se jedná o případy, kdy zanikla trestnost (promlčení, amnestie), k trestnímu stíhání nebyl dán souhlas nebo bylo přerušeno na základě vyhlášené mezinárodní smlouvy. Do této skupiny není možné řadit osoby pro nedostatečnou trestní zodpovědnost dle § 25 a § 26 Trestního zákoníku.

Třetí osobě lze zabrat věc, která splňuje stejné znaky, které jsou uvedeny výše. Zabrání ustanovuje § 101 Trestního zákoníku a třetí osobou je myšlena osoba, která se na činu nepodílela, ale která obdržela věc z činu pachatele, která by bez tohoto převodu podléhala trestu propadnutí věci. Osoba, která se na činu nepodílela, nemusí mít v zásadě o činu žádné povědomí a může jí být jak osoba fyzická tak osoba právnická. Přesun věci nebo jiné majetkové hodnoty z pachatele na třetí osobu může být prováděno několika způsoby. První je faktické jednání pachatele v zájmu třetích osob, kdy třetí osoba získá od pachatele bez protiplnění prospěch z trestného činu. Další možností je, že pachatel přesouvá inkriminovaný majetek bezúplatně na třetí osoby, které jsou v dobré víře. Příkladem může být, kdy výnos z trestné činnosti pokryje například půjčku v bance. Posledním způsobem je případ, kdy pachatel přesouvá na třetí osoby inkriminovaný majetek za úplatu. Třetí osoby většinou ví nebo můžou vědět o tom, že majetek pochází z trestné činnosti. Tyto třetí osoby nemají na majetek z trestné činnosti žádný právní nárok. Pokud výnos z trestné činnosti spotřebují, musí ho podle Trestního zákoníku nahradit v plné výši. Příkladem je situace, kdy advokát převezme od svého mandanta honorář, o kterém ví, že pochází z obchodu s drogami.

3.6.3 Odčerpání majetkového prospěchu formou náhrady škody

Za účelem náhrady škody způsobené trestným činem lze odčerpat majetek pachatele dvěma způsoby:

- vrácením věci před rozhodnutím soudu v trestní věci, pro kterou je obviněný stíhán,

- na základě rozsudku soudu, ve kterém byla obžalovanému uznána vina z trestného činu a poškozenému byl přiznán nárok na náhradu škody.

Odčerpat majetek pachatele, který má být náhradou škody způsobené trestným činem, lze jen ve vztahu k poškozenému. Ten je subjektem tzv. adhézního řízení, z čehož vyplývá, že má ze zákona nárok na náhradu škody od obviněného. Navrhovat soudu uložení povinnosti nahradit škodu způsobenou trestným činem je oprávněn pouze poškozený. Návrh musí obsahovat uvedení z jakých důvodů a v jaké minimální výši uplatňuje poškozený nárok na náhradu škody. Majetkovou škodou je újma, která vznikla poškozenému, je objektivně vyjádřitelná v penězích a prezentuje hodnotu, kterou je třeba vynaložit, aby došlo k uvedení do původního stavu. Na základě tohoto vyplývá, že nejde pouze o odcizené, zpronevěřené či podvodem vylákané majetkové hodnoty, ale jedná se i o bolestné, náhradu ztížení společenského uplatnění, ušlý zisk či bankovní úrok. Způsobená škoda musí být uplatnitelná žalobním návrhem. Jen v tomto případě ji může soud přiznat. Soudem může být obviněnému v rámci adhézního řízení uložena povinnost k náhradě škody za předpokladu, že v trestním řízení byla dostatečně prokázána výše škody a že za ni obviněný odpovídá. Poškozený musí návrh na náhradu škody učinit nejpozději u zahájení hlavního líčení. Pokud soud rozhodne o náhradě škody, uvede ve svém výroku přesné náležitosti vykonatelnosti. Povinností obžalovaného je nahradit poškozenému vzniklou škodu v okamžiku, jakmile se rozsudek soudu stane pravomocný. Soud může obžalovanému povolit nahradit škodu ve splátkách.

3.7 Boj proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v zahraničí

V poslední části této kapitoly se zaměříme na procesy týkající se výnosů z trestné činnosti v zahraničí, konkrétně v nám blízké Slovenské republice a v Belgii.

3.7.1 Právní zabezpečení boje proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v zahraničí

Situace v legislativní úpravě boje proti legalizaci příjmu z trestné činnosti je ve **Slovenské republice** charakterizována kvalitativním vývojem, v rámci kterého bylo potřebné v konečném důsledku vytvořit také zákony, které budou odrážet potřeby praxe a zároveň budou umožňovat efektivní plnění úloh při prevenci odhalování a postihování možných případů legalizace výnosů z trestné činnosti všemi zainteresovanými subjekty.

Zákonná úprava byla ovlivněna vstupem Slovenské republiky do Evropské unie. Legalizace výnosů z trestné činnosti je na Slovensku zakotvena v zákoně č. 297/2008 Z.z. o ochraně před legalizací výnosů z trestné činnosti a ochranou před financování terorismu.

Významný mezník v trestně právní oblasti představuje 1. 1. 2006, kdy nabyl účinnost nový zákon č. 300/2005 Z. z. Trestní zákon a zákon č. 301/2005 Z. z. Trestní řád. Trestním zákonem byla novým způsobem definována skutková podstata trestného činu legalizace výnosu z trestné činnosti a byla zakotvena v ustanoveních § 233 a § 234.

Také v **Belgii** je oblast odhalování a předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti upraveno speciálním zákonem. Zákon o prevenci zneužití finančního systému na účely praní špinavých peněz a financování terorismu, tzv. Anti-money Laundering law byl přijat dne 11. ledna 1993. Zákon implementuje do Belgického práva směrnici Rady Evropského společenství č. 91/308 EEC o předcházení využívání finančního systému na praní špinavých peněz. Konkrétní skutková podstata trestného činu praní špinavých peněz je definována v Trestním kodexu čl. 505.

3.7.2 Institucionální zabezpečení boje proti legalizaci výnosu z trestné činnosti v zahraničí

Stejně jako v České republice, i na Slovensku a v Belgii tvoří ochranu před legalizací výnosů z trestné činnosti tři vertikální roviny, a to povinné osoby, finanční zpravodajská jednotka a orgány činné v trestním řízení.

Institucionální zabezpečení na Slovensku tvořily v začátcích, v první vertikální rovině ochrany bankovní instituce. Zákonem č. 367/2000 Z. z. se v roce 2001 rozšířil seznam subjektů a určil jako povinné osoby konkrétní subjekty. Tyto byly označovány jako úvěrové a finanční instituce. Na Slovensku byla vytvořena finanční zpravodajská jednotka policejního charakteru odbor finančního zpravodajství byl organizační součástí Úřadu finanční policie, Prezidia Policejního sboru a organizačně včleněn do Správy kriminální a finanční policie.

V Belgii stanovuje první vertikální rovinu, tedy povinné osoby, zákon Anti-Money Laundering. Jsou jimi finanční a úvěrové instituce a fyzické osoby, na které se tento zákon vztahuje. Navzdory tomu, že Belgie netransponovala směrnici č. 2005/60/ES do svého právního řádu, je seznam povinných osob obdobný jako v jiných zemích Evropské unie. Jsou jimi zejména: Národní Banka Belgie, Úvěrové instituce, investiční a pojišťovací společnosti, hypoteční a leasingové společnosti, advokáti, notáři a další.

V Belgii funkci finanční zpravodajské jednotky plní CTIF- CFI, která je konstituovaná jako průřezový orgán a má administrativní charakter. Je to nezávislá vládní agentura s právní subjektivitou, pověřená na boj proti legalizaci výnosu z trestné činnosti a financování terorismu. Významnou úlohou CTIF-CIF je prověřování podezřelých transakcí, které oznamují povinné osoby.

4 MOŽNOSTI ZVÝŠENÍ EFEKTIVITY VYHLEDÁVÁNÍ, ZAJIŠŤOVÁNÍ A ODČERPÁVÁNÍ VÝNOSŮ Z TRESTNÉ ČINNOSTI

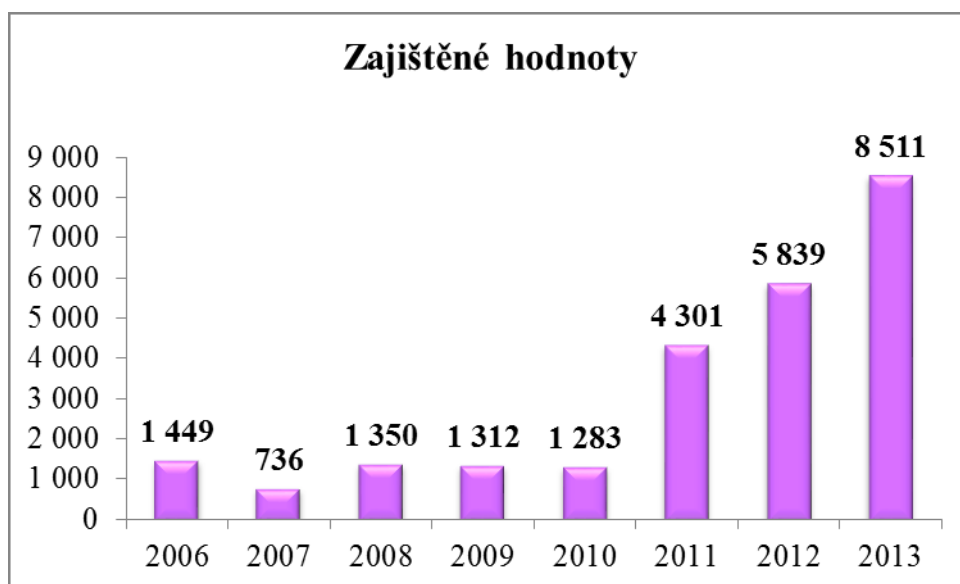
Poslední kapitola této diplomové práce je zaměřena na rozbor statistických údajů týkajících se výnosů z trestné činnosti a stanovení bariér, které brání efektivnímu vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Nejdůležitější částí této kapitoly bude uvedení návrhů a doporučení, které by přispěly ke zvýšení efektivnosti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

4.1 Statistika týkající se výnosů z trestné činnosti

Níže uvedené statistické údaje byly pro zpracování diplomové práce poskytnuty Útvarem odhalování korupce a finanční kriminality Policie České republiky. Tento útvar se zabývá vyhledáváním, zajišťováním a odčerpáváním výnosů z trestné činnosti. Statistická data vyjadřují údaje z let 2006 až 2013, přičemž cílem srovnávací metody bude především porovnání stavu v roce 2006 a stavu v roce 2013.

Důležitým pojmem, který souvisí s předkládanou statistikou, je **zajištění majetkové hodnoty**, který upravuje § 79e, Trestního řádu. Nasvědčují-li zjištěné skutečnosti tomu, že majetková hodnota, jež byla určena ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byla užita, nebo je výnosem z trestné činnosti, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán rozhodnout o zajištění takové majetkové hodnoty. Policejní orgán k takovému rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Předchozího souhlasu státního zástupce není třeba v naléhavých případech, které nesou odkladu. Policejní orgán je v takovém případě povinen do 48 hodin své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší. Proti rozhodnutí o zajištění jiné majetkové hodnoty je přípustná stížnost. V usnesení o zajištění jiné majetkové hodnoty se zakáže jejímu majiteli, aby nakládal s majetkovou hodnotou uvedenou v usnesení a aby po oznámení usnesení převedl jinou majetkovou hodnotu na někoho jiného nebo ji zatížil.

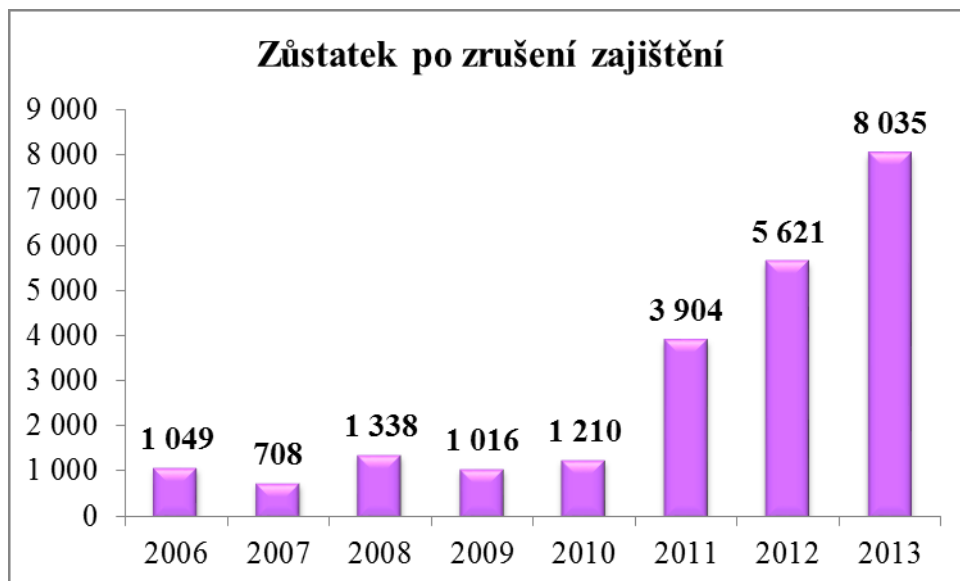
Graf 1: Zajištěné majetkové hodnoty v letech 2006-2013 v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování.

Graf 1 znázorňuje zajištěné majetkové hodnoty v letech 2006-2013, hodnoty jsou v mil. Kč. Tyto údaje vypovídají o zajištěných hodnotách v rámci celé Policie České republiky. Během sledovaného období můžeme pozorovat rostoucí tendenci. Razantní navýšení zajištěných hodnot je zaznamenán v roce 2011, kdy se více než ztrojnásobil. Další radikální rozdíl lze sledovat mezi roky 2012-2013. V případě, že bychom chtěli porovnávat rok 2006 a rok 2013, musíme konstatovat enormní nárůst. Z tohoto pohledu můžeme vyvodit dva závěry. Prvním je, že zajišťování hodnot je stále efektivnější. Druhým je předpoklad, že praní špinavých peněz je páčán s postupem času s vyšší četností.

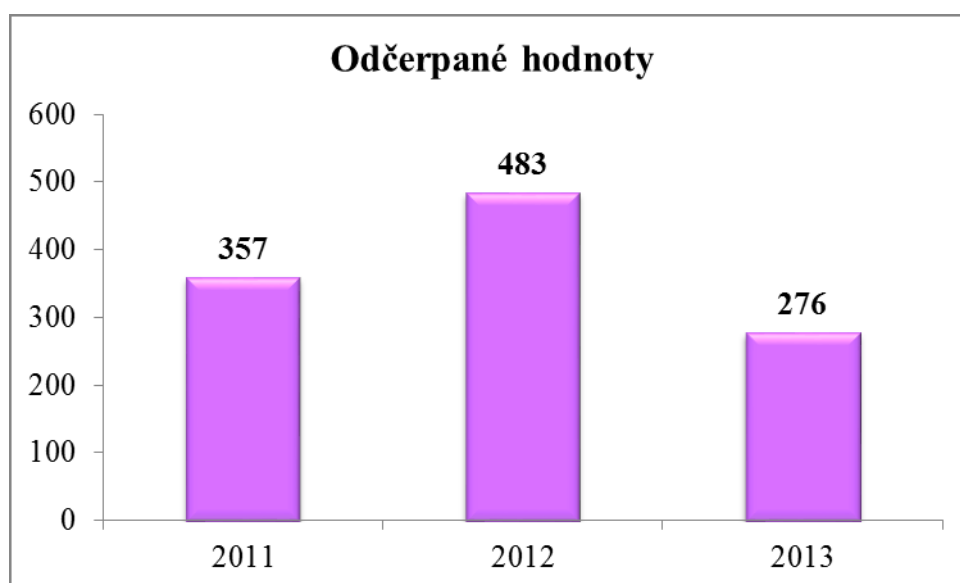
Graf 2: Zůstatek po zrušení zajištění majetkové hodnoty v letech 2006-2013 v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování.

V grafu 2 jsou uvedeny zajištěné majetkové hodnoty v letech 2006-2013, ponížené o tu část zajištěných hodnot, které byly rozhodnutím soudu zrušeny. Jedná se o situace, kdy soud rozhodne na základě zjištěných skutečností o tom, že budou zajištěné majetkové hodnoty navraceny. Při srovnání údajů z grafu 1 a z grafu 2 lze konstatovat, že v letech 2007 a 2008 bylo zajištění majetkových hodnot rušeno v minimální míře. Naopak v roce 2006 a 2013 bylo ze sledovaného období zrušeno nejvíce zajištění, konkrétně v roce 2006 v hodnotě 400 mil. Kč a v roce 2013 v hodnotě 476 mil. Kč.

Graf 3: Odčerpané majetkové hodnoty v letech 2011-2013 v mil. Kč

Zdroj: vlastní zpracování.

Podstatným údajem ze zpracovávané statistiky je výše odčerpaných majetkových hodnot v letech 2011-2013. Tyto údaje jsou uvedeny v grafu 3. V roce 2012 bylo odčerpáno nejvíce, a to 483 mil. Kč.

Nejvýznamnější zjištění, které vede k posouzení efektivnosti odčerpávání výnosů z trestné činnosti, poskytne srovnání hodnot zajištěných a hodnot ve skutečnosti odčerpaných. V roce 2011 a 2012 bylo každoročně ze zajištěných hodnot odčerpáno 8,3 %, s tím, že v konečném důsledku bylo v roce 2012 odčerpáno o 126 mil. Kč více než v předešlém roce. Zmíněné informace jsou uvedeny v tabulce 1.

Negativní prvenství drží ve sledovaném období rok 2013, kdy bylo odčerpáno ze zajištěných majetkových hodnot pouze 3,2 %. Finančně vyjádřeno, odčerpáno ve skutečnosti bylo 276 mil. Kč tedy o 207 mil. Kč méně než v roce předcházejícím. Paradoxem je, že v roce 2013 byly majetkové hodnoty zajištěny v nejvyšší hodnotě, přesto skutečně odčerpáno bylo nejméně. Příčinou tohoto stavu může být pachatelů zneužívaná povinnost orgánů činných v trestním řízení, prokázat, že je majetek výnosem z trestné činnosti. Problematické aspekty tohoto dokazování jsou podrobněji rozpracovány v následující části této kapitoly.

Tabulka 1: Srovnání zajištěných a odčerpaných majetkových hodnot k 1. 1. 2014 v mil. Kč.

Odčerpané majetkové hodnoty k 1.1.2014 mil Kč		
Rok	Zajištěné hodnoty	Odčerpané hodnoty
2011	4 301	357
2012	5 839	483
2013	8 511	276

Zdroj: vlastní zpracování.

4.2 Bariéry efektivního vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti

V předchozí podkapitole jsme se snažili poukázat na to, že efektivnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti je velmi nízká. Stejná situace nastává i v problematice objasňování případů legalizace výnosů z trestné činnosti. Tento stav ovšem paradoxně neodpovídá stavu legislativní úpravy této problematiky. Legislativa, zejména po nabytí účinnosti novely Trestního řádu v červenci 2006, se významně zlepšila a umožnila tím zajišťovat a odčerpávat výnosy z trestné činnosti a další majetkový prospěch pachatele trestních činů ve všech jeho formách, ať už od movitých věcí či nemovitostí, přes jiné majetkové hodnoty až po náhradní hodnoty. I na základě těchto skutečností je stále odčerpávání výnosů z trestné činnosti špatné.

Některé bariéry pro odčerpávání existují v legislativní oblasti, některé v praktické činnosti samotných orgánů činných v trestním řízení.

Pod pojmem bariéry můžeme rozumět nedostatek v oblasti právní, organizační a personální. Tento nedostatek brání nebo omezuje orgány činné v trestním řízení v efektivním a účinném vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Bariéry, které snižují efektivnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti, se mohou projevit ve všech etapách. Můžeme se s nimi setkat při vyhledávání, zajišťování i při samotném odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

Vypracování seznamu všech bariér, které snižují účinnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti, by přesáhl stanovený rozsah této práce. Proto budou v následující části vymezeny ty nejdůležitější bariéry.

Na počátku celého procesu odčerpávání výnosů z trestné činnosti se orgány činné v trestním řízení setkávají s **bariérami už při vyhledávání výnosů z trestné činnosti**. K nejzávažnějším bariérám v právní oblasti je neexistence právní úpravy. Orgány činné v trestním řízení musí v tomto případě při vyhledávání využívat různá ustanovení Trestního

řádu nebo zákona o Policii ČR a jiných právních předpisů, které jsou primárně určeny k jiným účelům. Dalším problémem zůstává nemožnost policejního orgánu, který má před zahájením úkonů trestního řízení nejdůležitější roli, zjistit zákonným způsobem údaje, které podléhají bankovnímu nebo jinému tajemství. V organizační oblasti patří k výrazným bariérám neexistence samostatného policejního útvaru, který by problematiku odčerpávání výnosů metodicky řešil za celou policii. Útvar odhalování nelegálních výnosů a daňové kriminality, který byl určen k řešení této problematiky, byl ke konci roku 2006 bez náhrady zrušen. Tím byla ukončena práce velmi dobře fungujícího pracoviště. Své poznatky, získané při vyšetřování, promítalo do řady návrhů legislativních změn a doplnění, přičemž byly některé z těchto návrhů zapracovány do příslušných právních norem a jsou již účinná. Na policejních útvarech s celorepublikovou i územní působností byla nově vytvořena specializovaná pracoviště pro problematiku „výnosů“. Organizačním problémem zůstává personální neobsazení tohoto pracoviště nebo personální obsazení nekvalifikovanými pracovníky. Prozatím totiž nejsou vytvořeny ideální podmínky k odbornému proškolení specializovaných pracovníků na problematiku „výnosů“. Vedení Služby kriminální policie a vyšetřování připravilo řadu specializovaných seminářů k problematice „výnosů“, ale některé útvary policie své policisty na odborná školení nevyslaly vůbec, nebo jen v omezené míře. Jasná a jednotná struktura výuky postupů policejních orgánů v této oblasti také chybí. Policisté, specializující se na tuto problematiku, mají rozdílnou úroveň znalostí a praktických dovedností.

Z hlediska naplnění účelu odčerpávání výnosu z trestné činnosti je etapa **zajišťování výnosu z trestné činnosti** nejdůležitější. Praktické zkušenosti policistů, kteří trestnou činnost vyhledávají a vyšetřují, ukázaly, že pokud pachatelé zjistí, že jsou jejich osoby a majetek prověřovány, legálně i nelegálně nabytý majetek převádějí na jiné osoby nebo je jiným způsobem ukryjí před orgány činnými v trestním řízení. Důsledkem je situace, kdy je odčerpán pouze ten výnos, který byl zjištěn na počátku nebo v průběhu trestního řízení. V právní oblasti v etapě zajišťování výnosů z trestné činnosti je nejvýraznější bariérou neexistence právní povinnosti pachatele prozrazovat nabytí majetku. Na orgánech činných v trestním řízení je zjištění původu majetku, tedy zda pochází z trestné činnosti. Další bariérou je požadavek na orgány činné v trestním řízení, kdy před zajištěním majetku musí zjistit skutečnosti nasvědčující tomu, že zajišťovaná věc je výnosem z trestné činnosti a že jsou ze strany pachatele činěny kroky, které by v budoucnu mohly zmařit nebo ztížit přijatá rozhodnutí. Prokázat zmíněné skutečnosti je mnohdy velice náročné a zdlouhavé, čímž je pachateli poskytnut dostatek času k tomu, aby svůj majetek vyvedl z dosahu orgánů činných

v trestním řízení. Také zajištění nároku poškozeného na náhradu škody až po zahájení trestního stíhání způsobuje právní bariéru. Pachateli vzniká časový prostor od zahájení úkonů trestního řízení do sdělení obvinění. V tomto úseku může svůj majetek převést na jiné osoby. Z organizačního hlediska nedochází při zajišťování výnosů k větším problémům. V oblasti personální lze bariéry uvést v souvislosti s tím, že ne všechny orgány činné v trestním řízení jsou ochotny a připraveny zajišťovat výnosy a majetek pachatelů. Někteří státní zástupci čekají na podnět policejního orgánu k zajištění výnosu či majetku, ovšem tato povinnost policejního orgánu dávat zmíněné podněty státnímu zástupci nevyplývá z žádného právního předpisu.

Bariéry v etapě **odčerpávání výnosů z trestné činnosti** jsou nejvíce omezující. Pomineme-li základní překážku, a to neexistenci právní úpravy majetkových příznání pachatele, můžeme bariéry v právní oblasti etapy konečného odčerpávání výnosu rozdělit do dvou skupin. První skupina souvisí s uspokojením nároku poškozeného na náhradu škody způsobené trestným činem. V případě, že pachatel dobrovolně nárok poškozeného na náhradu škody neuspokojí, musí se jej poškozený domáhat podle jiných právních předpisů, než je Trestní zákoník a Trestní řád.

Druhá skupina bariér je spojena s uspokojením nároku státu. Majetkový prospěch získaný trestnou činností lze na základě trestu pachateli odčerpat ve prospěch státu. Je nutno prokázat, že konkrétní majetkový prospěch byl získán konkrétním trestným činem. Otázkou zůstává, zda odebrání věci nabyté trestným činem lze vůbec považovat za trest a zda se v podstatě nejedná pouze o uvedení věci do původního stavu. Organizační a personální bariéry v této etapě odčerpávání nejsou nijak výrazné, mají spíše administrativní charakter.

Při empirickém výzkumu, kdy byly zjišťovány názory orgánů činných v trestním řízení na bariéry snižující účinnost a efektivnost odčerpávání výnosu z trestné činnosti, byly zjištěny následující skutečnosti. Za hlavní bariéru nejvíce bránící efektivnímu odčerpávání výnosu je všemi orgány považována složitost dokazování zdrojové trestné činnosti ve vztahu k majetkovému vztahu pachatele. Tento názor potvrdily dvě třetiny dotázaných policistů, státních zástupců a téměř čtyři pětiny soudců. Na základě neprokázání spojení mezi majetkovým prospěchem pachatele a spáchaným trestným činem třetina soudců zamítne návrh státního zástupce na uložení majetkového trestu. Dalším důvodem, který zmínily dotazované složky je především absence povinnosti pachatele prokázat způsob nabytí majetku.

Výše uvedené bariéry snižující efektivnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti lze shrnout následovně. Mají jak objektivní tak subjektivní příčiny. Základní objektivní příčinou

je neexistence právní povinnosti pachatele doložit způsob nabytí svého majetku. V právní oblasti spočívá objektivní příčina v nemožnosti odčerpat pachateli majetkové hodnoty, u kterých není prokázáno, že pocházejí z trestné činnosti, ale ani není prokázáno, že byly pachatelem nabyté legálně. Mezi subjektivní příčiny patří na jedné straně nedostatečná informovanost orgánů činných v trestním řízení o možnostech odčerpávání výnosů a v policejních orgánů i v jeho nedostatečné připravenosti. Na straně druhé se jedná o určitou neochotu orgánů činných v trestním řízení se touto problematikou v průběhu jednotlivých fází trestního řízení zabývat.

4.3 Možnosti zvyšování efektivnosti odčerpávání výnosů z trestné činnosti

Výše zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že i přes vysokou důležitost odčerpávání výnosů z trestné činnosti, není ze strany orgánů činných v trestním řízení této problematice věnována patřičná pozornost. Až polovina policistů a soudců nemá o problematice výnosů z trestné činnosti dostatek informací, výjimkou je pouze vysoká informovat státních zástupců.

Největší rezervy zvýšení efektivnosti odčerpávání výnosu jsou v etapě jejich odhalování a vyhledávání. To, že se finanční šetření provádí pouze u necelého půl procenta zahájených trestních řízení, svědčí o tom, že policejní orgán vedoucí vyšetřování, nevěnuje vyhledávání výnosu dostatečnou pozornost. Přitom každá úmyslná trestná činnost má ze strany pachatele za cíl získat majetkový prospěch nebo způsobit jinému škodu.

V etapě zajišťování se jako problém jeví neochota orgánů činných v trestním řízení zajišťovat výnosy z trestné činnosti. Je nutné podotknout, že v posledních třech letech došlo ke zvýšení kvality rozhodnutí o zajištění majetku. Přispěla k tomu stávající právní úprava, která umožňuje zajistit výnos v jakékoli podobě.

Nejdůležitější částí této kapitoly je zpracování návrhů a doporučení, které by přispěly ke zvýšení efektivnosti odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

4.3.1 Jednotný vzdělávací program a instituce

Lze se domnívat, že nízká efektivita odčerpávání výnosu z trestné činnosti souvisí s celkově nízkou informovaností orgánů činných v trestním řízení v této oblasti, kromě státních zástupců. V praxi neexistuje společná metodika přípravy orgánu činných v trestním řízení zaměřených na tuto problematiku. Pro zvýšení informovanosti těchto složek o možnostech odčerpávání by bylo vhodné vytvořit jednotný vzdělávací program. Ten by mohl být realizován vybranou vzdělávací institucí Ministerstva vnitra ČR nebo Ministerstva

spravedlnosti ČR. Vzdělávací program by měli vytvořit nejlepší odborníci z policejních řad, státních zástupců, soudců, včetně vynikajících pedagogů.

4.3.2 Centrální registr účtů

Při vyhledávání výnosů z trestné činnosti je velice důležitá rychlost a včasnost získání informací o výnosech z trestné činnosti. Ke zrychlení procesu odhalování a vyhledávání těchto výnosů by prospělo vytvoření možnosti elektronického dotazování ze strany orgánů činných v trestním řízení na instituce vedoucí evidenci vlastníků majetku. Zrychlení procesů by zefektivnilo především zřízení centrálního registru účtů. Tento institut je již zaveden v některých zemích, jako je Německo, Francie a USA. Princip fungování registru účtů je v celku jednoduchý. Policejní jednotka má možnost se centrálně dotázat instituce na vedení bankovního produktu. Tato instituce získává informace u jednotlivých bankovních domů a následně sdělí dotazujícímu policejnímu orgánu pouze informaci, u kterého bankovního domu má prověřovaná osoba veden účet. Vše se děje elektronickou cestou a přístup do systému mají pouze předem určené osoby. Ke zvýšení účinnosti vyhledávaných výnosů by také prospělo jasnější vymezení a propracování samostatných metod vyhledávání výnosů. V současnosti jsou využívány obecné kriminalistické metody a taktické zásady.

4.3.3 Prokázání vlastnického vztahu k majetkovým hodnotám

Konečné odčerpání výnosů z trestné činnosti je ve výlučné kompetenci soudu, kterému ovšem nepostačí jen určitá míra pravděpodobnosti, že konkrétní majetek může pocházet z trestné činnosti. Tato skutečnost musí být jednoznačně prokázána. Neefektivnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti je založena na neuložení trestu propadnutí věci za situace, kdy se pachatel neprokázal vlastnický vztah k této věci. Vhodným doporučením by bylo, aby vlastnický vztah k věcem, u kterých připadá v úvahu jejich propadnutí nebo zabrání, byl prokazován už před vydáním rozhodnutí o jejich zajištění. Pokud hrozí nebezpečí z prodlení a předmětný majetek by mohl být zcizen či ukryt, měl by být vlastnický vztah prokázán co nejdříve po jejich zajištění. Toto prokazování by mělo být v kompetenci zejména policejního orgánu.

4.3.4 Personální nedostatky

Personální zabezpečení problematiky výnosů z trestné činnosti u Policie České republiky je velmi složité a to především z důvodu častých odchodů specialistů ze služebního poměru nebo z důvodu opakující se reorganizace útvaru. Není tak možné zajistit pro tuto

problematiku dostatek odborníků. Schází ti, kteří by své schopnosti a zkušenosti předávali dále a není zabezpečena ani metodická činnost této oblasti. Řešením by mohlo být soustavné vzdělávání všech příslušníků policie v této oblasti a tím by bylo docíleno vyššího počtu odborníků na tuto problematiku, kteří by mohli zajistit zvýšení efektivního vyšetřování. Policejní orgán by pak měl být schopen zpracovat sám v rámci zpracovávaného trestního spisu jednodušší případy finančního šetření. Dalším krokem je soustavná příprava odborníků na tuto problematiku, zlepšení metodické práce a to především ze strany Policejního prezidia, Úřadu Služby kriminální policie a vyšetřování. S metodickou činností souvisí rovněž nedostatek odborných materiálů týkajících se této problematiky. Pozitivem je zavedení informačního systému AL-PHONSE do praxe na útvarech služby kriminální policie a vyšetřování.

4.3.5 Civilněprávní konfiskace

Dalším návrhem v legislativní oblasti je vytvořit právní rámec pro odčerpání výnosů z trestné činnosti bez existence odsuzujícího rozsudku za trestný čin. Jednalo by se o civilněprávní konfiskaci. V současnosti je totiž možné odčerpat výnos jen ve spojení s odsouzením za trestný čin. Příkladem pro odčerpání bez předchozího odsuzujícího rozsudku by mohla být situace, kdy existuje podezření, že je majetek výnosem ze závažné trestné činnosti, vzhledem k nepochopitelnému příjmu jeho vlastníka. Takovýto případ by měl být projednáván před občanskoprávním soudem, který může konfiskaci majetku nařídít na základě domněnky, že majetek může pocházet z výnosu trestné činnosti. V takových případech totiž dochází k obrácení důkazního břemene a údajný pachatel by měl prokázat legitimní původ svého majetku.

4.3.6 Nový trestný čin

V legislativní oblasti by se mohl zavést nový trestný čin, jehož skutkovou podstatou by bylo vlastnictví majetku nezákonného původu. Účinně by pak mohly být napadeny výnosy z trestné činnosti v případech, kdy je majetek nepřiměřený vzhledem k přiznanému příjmu jeho vlastníka a tento vlastník má styky se známými pachateli trestné činnosti. Tento nový typ trestného činu je zaveden ve Francii a ukazuje se jako velice účinný.

4.3.7 Prokázání původu majetku

Řada odborníků zabývajících se touto problematikou doporučují pro zvýšení efektivnosti odčerpávání výnosů z trestné činnosti zavedení povinnosti pachatele prokázat

původ svého majetku. Důkazní břemeno ve věci způsobu nabytí majetkových hodnot by bylo obráceno na stranu obviněného.

4.3.8 Další návrhy a doporučení

Dalším doporučením by mohla být úprava postupu při zajišťování výnosu z trestné činnosti. Bylo by vhodné přistupovat k výkonu zajištění výnosu co nejdříve po zahájení úkonu trestního řízení. Tato skutečnost lze vystihnout slovy: „Co policie zanedbá na začátku přípravného řízení, to soudce v řízení před soudem nedožene.“

Návrhem na zvýšení efektivního odčerpávání výnosů z trestné činnosti je obnovení zrušené finanční policie nebo vytvoření obdobného policejního nebo jiného útvaru. Tento by se primárně věnoval odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Také komise Evropské unie doporučuje všem členským státům Úřad pro vymáhání majetku z trestné činnosti zřídit. Ve svém doporučení specifikuje také jeho strukturu včetně jeho kompetencí.

5 ZÁVĚR

Předložená diplomová práce je zaměřena na legalizaci výnosu z trestné činnosti. Teoretická část práce byla zpracována analýzou odborné literatury a právních předpisů. Výsledkem bylo vysvětlení základních pojmů, které souvisejí s tématem práce. V praktické části byla využita analýza statistických údajů vypovídajících o výši zajištěných a odčerpaných majetkových hodnot. Sledovaným obdobím jsou léta 2006-2013. Statistické údaje byly pro zpracování diplomové práce poskytnuty Útvarem odhalování korupce a finanční kriminality Policie České republiky. Získané statistiky byly zpracovány tak, aby výsledkem bylo zjištění stavu zajištěných a odčerpaných majetkových hodnot. Podstatným prvkem, který následuje po zpracované statistice, je stanovení bariér omezujících efektivní odčerpávání výnosů z trestné činnosti. Na jejich základě byly uvedeny návrhy a doporučení vedoucí ke zvýšení efektivnosti zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

Na základě osobních konzultací s pracovníky Útvaru odhalování korupce a finanční kriminality a zpracovaných statistik lze predikovat zvyšující se hodnotu zajištěných majetkových hodnot v rámci řešených případů v oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti. Bohužel muselo být konstatováno, že výše odčerpaných hodnot nedosahuje v průměru ani 7% z těch, které byly zajištěny.

Zásadním problémem, který ovlivňuje možnost odčerpávání výnosů z trestné činnosti, je dokazování, že výnos (majetek) získal pachatel z trestné činnosti. Bez prokázání této skutečnosti, není možné předmětný výnos odčerpat. Návrh, který by zvýšil výši odčerpaných výnosů, je zavedení povinnosti obviněného, prokázat původ majetku, kterým není trestná činnost. Uplatněním tohoto návrhu do praxe by se snížila dokazovací činnost orgánů činných v trestním řízení, ale především by se zvýšila hodnota odčerpaných výnosů z trestné činnosti.

Dalším doporučením je zavedení centrálního registru účtů. Registr by zásadně změnil a zkrátil dosavadní lhůtu, po kterou policie čeká na vyžádaná data od bank. Aktuální doba poskytnutí informace je měsíc, zavedením registru by se lhůta zkrátila na jeden den.

Mezi další návrhy patří především vytvoření jednotného vzdělávacího programu a vzdělávací instituce, která by přispívala ke zvýšení odbornosti pracovníků orgánů činných v trestním řízení. Zbývající návrhy jsou uvedeny v textu diplomové práce.

I přes uvedená doporučení, musím konstatovat, že způsobů a možností, jak legalizovat výnosy z trestné činnosti je tolik, že radikálnější zvýšení efektivnosti odčerpávání těchto výnosů, lze očekávat v dlouhém časovém horizontu.

V závěru diplomové práce jsem nabyla přesvědčení, že cíl stanovený v úvodu práce, byl splněn. V průběhu zpracovávání práce jsem se seznámila nejen s teoretickým výkladem zvolené problematiky, ale také s praktickým pohledem na dané téma. Na základě zjištěných komplexních poznatků jsem dospěla k návrhům a doporučením, jejichž cílem je zvýšení efektivity vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná kniha:

DVOŘÁK, Vratislav et al. *Ekonomické a kriminální aspekty legalizace výnosů z trestné činnosti*. Praha: Mgr. Ivan Fojt, 2010. 236 s. ISBN 978-80-86960-63-0.

REZKOVÁ, Marie. *Zákon proti praní špinavých peněz a proti financování terorismu*. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2008. 247 s. ISBN 978-80-7201-733-1.

SCHOTT, Paul Allan. *Referenc guide to anti-money laundering and combating the financing of terrorism*. 2. vyd. Washington D.C.: World bank, 2006. 175 s. ISBN 0821365142.

STIERANKA, Josef. *Boj proti legalizácii príjmov z trestnej činnosti vo vybraných krajinách európskej únie*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 236 s. ISBN 978-80-86960-55-5.

ŠÁMAL, P., F. PURÝ, A. SOTOLÁŘ a I. ŠTENGLOVÁ. *Podnikání a ekonomická kriminalita v České republice*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001. 776 s. ISBN 80-7179-493-7.

ŠUGÁR, Jan et al. *Odčerpávání výnosů z trestné činnosti v praxi orgánů činných v trestním řízení*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 152 s. ISBN 978-80-86960-52-4.

ŠVARCOVÁ, Eva. *Výnosy z trestné činnosti a problémy s jejich odhalováním, zajišťováním a odčerpáváním*. 1. vyd. Praha: Scientia, 2009. 160 s. ISBN 978-80-86960-58-6.

VONDRUŠKA, František et al. *Odčerpávání majetku pocházejícího z nelegitimních zdrojů mimo trestními prostředky*. 1. vyd. Praha: Mgr. Ivan Fojt, 2010. 136 s. ISBN 978-80-86960-65-4.

Elektronické dokumenty a ostatní:

EKONOMIKA ONLINE. Co je černá ekonomika? [online], [cit. 2014-06-23]. Dostupné z: <http://ekonomikaonline.cz/215/cerna-ekonomika/>

POJISTENEC.CZ. Šedá ekonomika [online], [cit. 2014-06-25]. Dostupné z: http://www.pojistenec.cz/seda_ekonomika.htm

zákon

Zákon č. 253/2008 ze dne 5. června 2008 o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 80, s. 3686-3712. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=253/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 297/2008 z 2. júla 2008, o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Elektronická Zbierka zákonov*. 2008, částka 113, s. 2350-2366. Dostupný také z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CDMQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.zbierka.sk%2Fsk%2Fpredpisy%2F297-2008-z-z.p->

32415.pdf&ei=LDvEU6b7IdOw7Abgr4DoBA&usg=AFQjCNE2DjWTCg8zhLbpHQvX67pytS-nMw&sig2=mcxQUFgFhs7WSwDx2I7Whw&bvm=bv.70810081,d.ZGU

Zákon č. 273/2008 ze dne 17. července 2008 o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008, částka 91, s. 4086-4116. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=273/2008&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 218/2003 ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s.4030-4052. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=218/2003&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Zákon č 141/1961 Sb. ze dne 29. listopadu 1961, o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění pozdějších předpisů. In: *Business center.cz*. 2014. Dostupný také z: http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_rad/

Zákon č. 390/2012 ze dne 6. září 2012, kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In: : *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 144, s. 4986-4990. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=390/2012&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 301/2005 z 24. mája 2005, trestný poriadok. In: *Elektronická Zbierka zákonov*. 2005, částka 130, s. 3098-3218.

Dostupný také z:
http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CCwQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.zbierka.sk%2Fsk%2Fpredpisy%2F301-2005-z-z.p-8709.pdf&ei=Jz_EU6OXDMPF7AbLgoCgBw&usg=AFQjCNFCJvUJVXijzMnyRzoIoevmEzhZQQ&sig2=xi6JYt3IOAvRU7DpmzHoeg&bvm=bv.70810081,d.ZGU

Zákon č. 300/2005 z 20. mája 2005, trestný zákon. In: *Elektronická Zbierka zákonov*. 2005, částka 129, s. 3002-3090.

Dostupný také z:
http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CC4QFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.zbierka.sk%2Fsk%2Fpredpisy%2F300-2005-z-z.p-8708.pdf&ei=2j3EU-T-H6-S7Aa4lYDYDQ&usg=AFQjCNEDsftFhbJH-uUBmvhtIf5gk_amGQ&sig2=R6hvj9SQm-YmxduUH84S5w&bvm=bv.70810081,d.ZGU&cad=rja

SEZNAM ZKRATEK

č.	číslo
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
Kč	Korun českých
odst.	odstavec
písm.	písmene
Sb.	Sbírky (zákonů)
tzv.	takzvaný
zák.	Zákon

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 15. 7. 2014

jméno a příjmení studenta

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1	Schéma procesu odčerpávání výnosů z trestné činnosti
--------------	--

Příloha č. 1

